De horoskoop

treurspel in vier bedrijven

Adriaan van der Hoop jr.

bron

Adriaan van der Hoop jr., *De horoskoop: Treurspel in vier bedrijven*. W.P. van Stockum, Den Haag 1838

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/hoop001horo01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

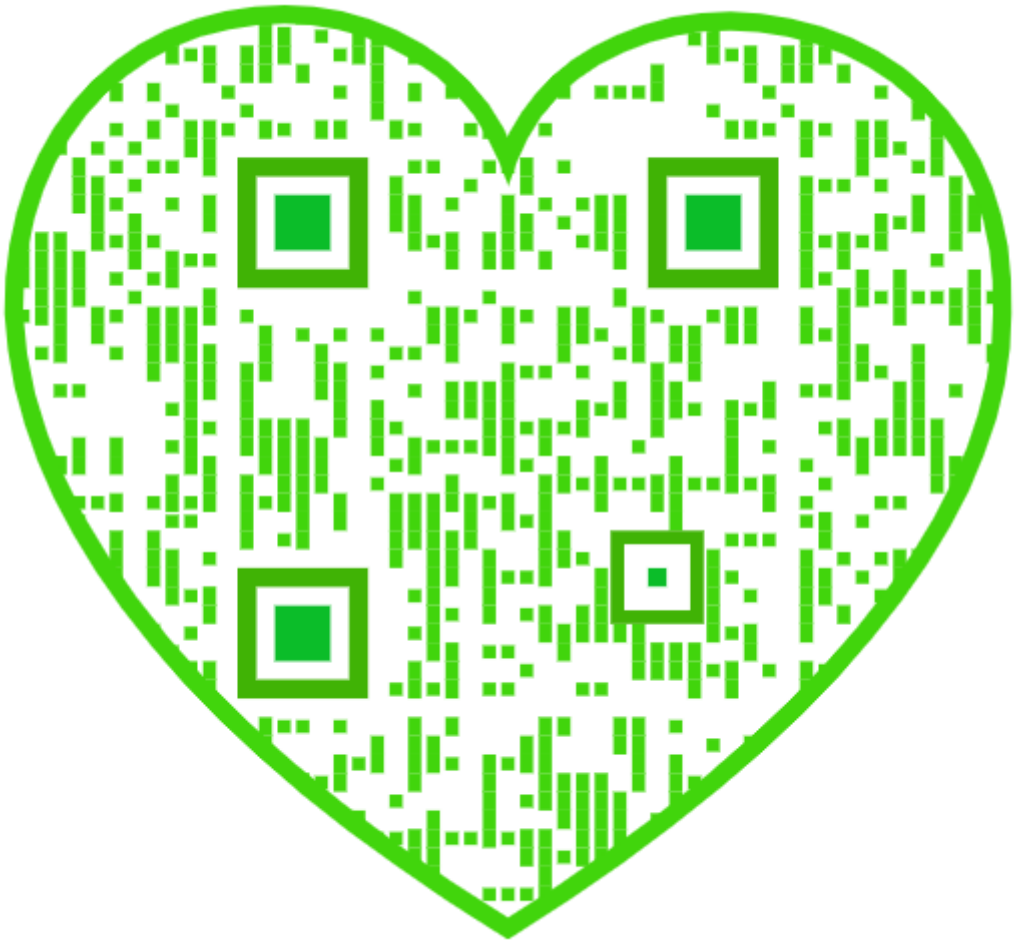

[Voorwoord]

‘*Wanneer wy in vroegere en hedendaagsche romans, waar het noodlot eene ijzingwekkende rol in speelt, de meest verwikkelde avontuurlijke omstandigheden en gebeurtenissen kunstig samengesteld en moeilijk eene ontknooping te gemoet gevoerd zien, dan houden wy zoodanige kunstgewrochten voor de uitsporige vruchten eener overspannen verbeelding, die, ook onder de schoonste vormen, en by de schitterendste voordracht, ons de keuze des onderwerps doen bejammeren; zelfs by het mooglijke der verwezenlijking van zoodanige verwikkelde omstandigheden, gelooven wy niet aan haar werkelijk bestaan en ontwikkeling in natuurlijken samenhang. En toch levert de ervaring wezentlijke voorbeelden op, die, gelijk aan de gezegde vruchten der verbeelding, wél als daadzaken gegrond en waarachtig zijn, maar toch in hun samenloop zich als onverklaarbaar aan het kortzichtig oog voordoen. Wij willen hier onzen lezeren eene zoodanige gebeurtenis mededeelen, zoo als zy, in 't begin der maand Maart, voor een Koninklijk Gerechtshof in Spanje, gerechtelijk is verhandeld geworden, en in de* Gazette des Tribunaux *vermeld.*’

De bovenstaande regelen zijn de Inleiding tot het verslag van eenen oudermoord, gepleegd in Spanje, en voorkomende in het Algemeene Handelsblad van Woensdag den 17den May, No. 1726.

De Schrijver van het Tooneelstuk, dat door hem, als eene nieuwe bijdrage tot zijnen dicht-trant, den toegevenden lezer wordt aangeboden, had juist den vorigen avond in eenen letterkundigen kring doorgebracht, toen hy het meesterlijk gestelde verslag van den vreesselijken moord onder de oogen kreeg.

In dien letterkundigen vriendenkring, (toegewijd aan de beoefening der classische talen en hare heerlijke Letterkunde,) was er toen juist veel gesproken over het noodlot der Ouden, voorkomende in hunne Treurspelen, en over het doeltreffende, om deze duistere, vreesselijke macht ook in het nieuwere drama *aanschouwelijk te maken.*

De meesten der aanwezigen vereenigden zich, om zoodanige voorstelling in het moderne *treurspel aan te prijzen. Een hunner beriep zich zeer welsprekend op romantische voorbeelden.* SHAKESPEAR *in den* Macbeth, SCHILLER *in* die Braut von Messina, MÜLLNER *in* die Albaneserin, HOWALD *in* das Bild, *en* GRILLPARZER *in* die Ahnfrau, *gaven hem daartoe die voorbeelden aan de hand.*

Anderen, daarentegen, keurden zoodanige behandeling onvoorwaardelijk af. Zy noemden haar in onze eeuw ondichterlijk en onzedelijk. Ondichterlijk, omdat zy streed met het mooglijke; onzedelijk, omdat zy in wederspraak was met de waarheden, die het Christendom leert, en als Godsdienst openbaart.

De Dichter van dit drama *schaarde zich*, *niet overwonnen door de welsprekendheid des redenaars*, (*ondanks zijne navolging in 't Hollandsch van* MÜLLNER's Schuld,) *in de gelederen der laatsten*, *en bracht zijn* votum *tegen de zoogenaamde* noodlot's tragoedie *in.*

Hy was er verre af van te vermoeden, *dat voor zoodanig* votum *de* NEMESIS *hem onzichtbaar omzweefde*, *en reeds met zoete vreugde juichte over het nabyzijnd oogenblik*, *waarin zy zich zoude wreken*, *door middel van het algemeen gelezene Handelsblad.*

De Dichter las de lotgevallen en de misdaad van GONZALEZ CLONDIRIEN, *den held van de gruwelgeschiedenis der* Gazette des Tribanaux. *Zijn gevoel werd geschokt*, *zijne verbeelding ontvlamd*, *- zijn scheppende trek werd geprikkeld. Alles wat hy den vorigen avond gehoord*, *beraamd*, *wedersproken of toegejuicht had*, *kwam hem met levendige kleuren voor den geest. Hy veranderde van gevoelen; dat bracht volheid van gedachten bij hem te weeg; die volheid van gedachten had behoefte aan uitstorting; die uitstorting had plaats. - Een* drama *was 't gevolg daarvan.*

'*Een* DRAMA? - *dus een voortbrengsel*, *geschikt om hoe eerder hoe liever op den Amsterdamschen Stads-Schouwburg ten tooneele te worden gevoerd?*' -

Waarde lezer! - 't Andwoord op deze vraag is moeilijk. Dat behoort tot de competentie *der Heeren Commissarissen van den Amsterdamschen Stads-Schouwburg. Zy* willen *het* goede; *het uitmuntende tooneelgezelschap*, *waaronder de Dichter hooggeschatte vrienden telt*, vermag *het*

goede; *niets ontbreekt er dus aan*, *dan dat het* DRAMA goed *zij. Die vraag zij door vermelde Commissarissen beslist.*

'*Maar de leden van den Zuid-Hollandschen Koninklijken Schouwburg?*' - *'t Andwoord op die vraag is even gemakkelijk*, *en dus even spoedig gereed. Ook zy* willen, bedoelen *en* bereiken *het* goede *meer dan eenmaal. Dat hebben zy getoond in de herhaalde*, *meesterlijke opvoering van des Dichters Treurspel* JOHANNA SHORE.

Toen toch is het op eene voldingende wijze gebleken, *dat de dienst van* MELPOMENE, *na den dood harer Hoofdpriesters*, *niet geheel was verloren gegaan*, *en tot het gebied der overleveringen behoorde; maar dat de éénige* WARD BINGLEY, *en de nooit geëvenaarde* WATTIER, *aan zoon en neef*, *aan dochter en nicht*, cothurnus *en* dolk *vermaakt hadden*, *als aan wettige erfgenamen*, *die in staat waren*, *om er een waardig gebruik van te maken.*

Niemand, (*de Dichter dringt hier onbepaaldelijk op aan*,) *niemand beschouwe deze lofspraak als eene* Captatio benevolentiae, *om zijn* drama *ten tooneele te voeren. Ondanks zijne verklaring over de behoefte aan het opvoerbare van een tooneelstuk*, *voorkomende in de Voorrede van zijn* dramatisch tafereel, *betiteld* HAN VAN YSLAND(*), *heeft de Dichter by de samenstelling van dit werk daar nimmer aan gedacht*, *en schrijft hy het zelf weinig geschiktheid ter opvoering toe.*

Weinig geschiktheid? - Ja, *geachte lezer!* - Niet,

(*) Uit te geven by J. VAN HOUTRIJVE, JR., te Dordrecht.

omdat zijn stuk strijdig is met de regelen der dramaturgie; niet, *omdat het geen belangstelling zoû kunnen inboezemen;* niet, *omdat er geen characters in gevonden woorden*, *die geheel zonder scherpe omtrekken geteekend*, *en daardoor ongewichtig zouden zijn;* niet, *omdat er geen* situaties *in zouden voorkomen*, *die nimmer den pols sneller doen kloppen*, *den boezem een zucht*, *of het oog een traan ontlokken zouden; maar alléén en by uitsluiting daarom*, *vermits het geschreven is*, *zonder eenig beroep op tooneelpracht*, *voor een beschaafd*, *bezadigd en denkend publiek: - een publiek*, *wel ingenomen* met, *doch niet bedorven* door *de voorstelling der nieuwste opera's; een publiek*, *dat de poëzy niet aan de muzijk, en deze niet aan de poëzy ten offer brengt; maar beiden lief heeft en verpleegt*, *sedert de loop der tijden beiden ontzusterde*, *en deed ophouden te zijn*, *wat zy vereenigd waren*, *gedurende het tijdvak van den bloei der kunst*, *in het gelukkige Griekenland.*

Voor een denkend *publiek is uw stuk dus geschreven? Ja*, *geachte lezer! Misschien bezondigt de Dichter zich in ruime mate*, *door deze eigenschap eenigzins te betwijfelen. Komt hy nogthands*, *en dat oogenblik is wellicht niet verre*, *spoedig tot betere overtuiging*, *dan roept hy* peccavi! *en voegt hy er by: 'Ik dwaalde; 't publiek scheen my tot heden van verre verwant aan dat*, *hetwelk de Hoogduitsche Dichter* TIECK *op het oog had*, *toen hy het meesterstuk van* dramatischen humor, *zijn niet te evenaren* gestiefelte Kater *schreef.*'

Een en ander zij voldoende, *ter ontwikkeling der oorzaak*, *waaraan dit* drama *zijn bestaan verschuldigd is;*

thands nog een enkel woord over de bedoeling des Dichters met de samenstelling.

Die bedoeling is hoogst gewichtig: - de voorstelling, namentlijk, van den mensch, afvallig van God, en daarom door God verlaten; trotsch op eigene krachten, en daardoor zwakker dan het riet, dat door den wind gebogen wordt; klaarziende in de toekomst, door het magnetismus *der starrenwichlary, maar blind in het tegenwoordige; met den hemel op de lippen, een slaaf der zonde, wier bezoldiging de dood is.*

Meerder nog! - De herinnering aan de eeuwige waarheid, dat het kwaad het kwade het goed het goede voortbrengt, dat God het kwade duldt, en niet veroorzaakt(*), *dat de mensch verandwoordelijk is voor zijne daden, en dat het trachten naar deugd, zonder Godsdienst, niets dan het bestreven is van een hersenschim, van een luchtbeeld, gelijk aan de weêrspiegeling van de zonnestralen, door het gloeiend zand der woestijn, welke den reiziger van verre een verkwikkende* oasis *belooft, en hem niets doet vinden, dan den heeten, dorren grond, waarop hy treedt en zich de voeten kwetst.*

Door zulke drijfveeren geleid, door zulke bedoelingen voorgelicht, bracht de Schrijver zijn tooneelspel op het papier. Zijn ontgloeid gevoel schreef hem daarby vorm en versmaat voor: de eerste kreeg onwillekeurig een eenvoudig voorkomen, de laatste eene zeer vrije, misschien in

(*) En dus niet zoo als de Grieksche Dichter zegt:
□ηω □υχ ε□μι □λλ□ θε□́ς χεδ μοτςε.

de oogen eener gestrenge verskritiek, eene al te vrije houding. De Schrijver werd daartoe verleid, omdat hy alleen de voorstelling van een grondbeginsel bedoelde. Hy dacht daarby evenmin aan AESCHYLUS *als aan* SENECA, *aan* SHAKESPEAR *als aan* CORNEILLE, *aan* VONDEL *als aan* CALDERONI, *aan* VOLTAIRE *als aan* ALFIERI, *aan* SCHILLER *als aan* VICTOR HUGO, *aan* GÖTHE *als aan* BILDERDIJK: *hy dacht alleen aan de groote waarheid:*

Deus centrum et locus rerum.

Dit mag evenmin door den lezer als door den aanschouwer uit het oog worden verloren, wanneer hy het ontleedkundige mes der kritiek voor dit DRAMA *scherpt, en op teedere deelen insnijdingen beproeft. Hy ergere zich evenmin over het modern politieke waas, dat de Schrijver over eenige zijner personaadjen heeft verspreid, en waartoe de vreesselijke burgeroorlog, op het weleer zoo machtige schiereiland, hem in zoo ruime mate de zwarte kleuren aanbood. De Schrijver is te ver van het tooneel der gebeurtenissen verwijderd, om oordeel over twee partijen te vellen, die zich onderling verscheuren. Hy is Christino, noch Carlist: maar wenschte alleen Dichter te zijn.*

Van daar dan ook, dat de hoofdpersoon van zijn dramatisch gedicht zich nu en dan poëtischer uitdrukt, dan zelf somwijlen plaats heeft in het hoogere treurspel, tot welke verhevenste der dichtsoorten de horoskoop *in geenerlei opzicht behoort. Zoodanige poëtische stemming en uitdrukking is nogthands natuurlijk in den somberen* GONZALEZ; *hy is een zoon des ongeluks, en de taal die de zoodanige spreekt, is vaak die der poëzy. Zonder de passie-*

weeken van de meeste geniën, zou de wareld verstoken zijn gebleven van vele wonderwerken der kunst. Daar, waar de wereld hulde weigert aan verdienste, streeft de mensch naar eene hoogere apothéose: - *zijne woorden zijn dan die der menigte*, *zijne wegen die zijner hateren niet.*

Doch - één kunstdoel - de Dichter acht zich verplicht dit te bekennen, - één kunstdoel toch zweefde hem van verre voor den geest: - het was het getrouw blijven aan een éénig voorschrift van den éénigen BILDERDIJK, *wien het ideaal des treurspels, in alle zijne* nuancen *van* classische, romantische, burgerlijke *en* hoftragoedie, *aanschouwelijk was, toen hy het ergens noemde*: '*het verhevenste en aandoenlijkste aller dichtstukken, een waarachtig feest voor de menschheid, en van den weldadigsten invloed voor 't behoeftige hart, dat zich door geene bloote uitspanning bevredigen laat, maar naar hooger verkwikking dorst.*'

ROTTERDAM, den 1sten July 1837.

DE SCHRIJVER.

XI

De horoskoop.

Personaadjen.

GORMAZ.
ANNA, *zijne vrouw.*
GONZALEZ, *hun zoon.*
CAMILLA, *echtgenoot van* GONZALEZ.
CARLOS, *hun zoon.*
MARIA, *vriendin van* CAMILLA.
ALVAR, *Opperhoofd der Heidenen.*
ENRICO, *bediende van* GONZALEZ.
HEIDENEN.

Het stuk speelt in October 1836, in den omtrek van, en in een oud kasteel, in het Noorden van Spanje. De handeling begint des namiddags en eindigt te middernacht.

De horoskoop.
Treurspel.
Eerste bedrijf.

Eene vervallene zaal, die aan den Moorschen bouwtrant herinnert, met eene deur ter rechter en ter linker zijde. Op den achtergrond twee Gothische vensters en eene breede deur, die langs eenige trappen naar den tuin geleidt. De meubelen zijn weinig en ouderwetsch. Aan den muur hangen jachtwapenen, een waldhoren, een rijkgetakt hertsgewei, en een slaand uurwerk. Op een met snijwerk versierd tafeltjen staat een crucifix; en boven eene der deuren is een Madonnabeeld geschilderd.

Eerste tooneel.

CAMILLA, MARIA. (Beiden zijn bezig kransen te vlechten.)

MARIA.
Ik ben gereed, vriendin!

CAMILLA.
Ik zal het spoedig zijn.
Hebt gy nog kamperfoelje?

MARIA.
ô Blinkend als satijn:

Zoo veel ge u wenschen kunt: ook frissche najaarsrozen,
Die de Ispahansche roos beschamen door heur blozen;
En lovertrossen van den weelgen Sycomoor,
Met bloeiende Aloë en blaauwe Ridderspoor;
Ook gouden Crocusblaân met purpren Nagelbloemen,
En Myrthe en Rooslaurier.....

CAMILLA.

'k Moet u gelukkig roemen,
Dat gy, na 't strenglen van zoo fraai een bloemfestoen,
Zoo rijk aan bloemen zijt en oogbekoorend groen.
Maar gy, Maria, zijt tot voorspoed uitverkoren.
De roos, door u geplukt, is altijd vrij van doren.
Dat zij zóó, tot gy eens den man, die voor u blaakt,
Als bloemenstrooister de aard ten paradijsdreef maakt!

MARIA.

Gy vleit, of schertst met my.

CAMILLA.

Ik schertzen? - Neen, mijn waarde!
Te weinig bloemen van genieting biedt my de aarde,
Dan dat ik op deez' dag, die my de ziel verheugt,
Gelijk 't moedwillig kind zou spelen met mijn vreugd.
Gy weet Gonzales.....

MARIA.

Ziet gy u geen bloemen bloeien
Door zijn bezit?

CAMILLA.

Voorwaar, ons strenglen rozenboeien
Van reine liefde; maar hoe schoon beur blos ook zij,

Voor 't noodgeloei der smart was geen dier rozen vrij.
't Geluk is meer dan schijn. In 't kortziend oog der wareld,
Is vaak de zilvren traan, die ons in de oogen parelt,
Een tolk van aardsch geluk, meer dan een tolk der smart.

MARIA.
Verban die somberheid, Camilla, uit uw hart!
Ginds hangt uw cyther. Stem by 't zoet genot der snaren
Den lof van uw gemaal, op 't feest van zijn verjaren!
Maar vrolijk ruissche uw toon!

CAMILLA,

(minzaam verwijtend.)

Belonkt de zonnestraal
Der blijdschap, mijn vriendin! 't gelaat van mijn gemaal?
En zou ik, onbedacht den toon der vreugde stemmen
Voor hem, die steeds zijn borst door weemoed voelt beklemmen?

MARIA,

(verwonderd.)

Door weemoed?.....

CAMILLA.
Ja, helaas! zoo lang ik hem bemin,
Was hy, schoon zacht van aart, schaars opgeruimd van zin:
En scheen hy in 't geheim met zielesmart te strijden,
Die by uitwendig heil, inwendig hem doet lijden.
Hoe gaarn hy in deez' burcht en aan mijn zijde blijft,
Is 't of een *daemon* hem vaak naar 't gebergte drijft.
Dan neemt hy donderbuks en snelle hazewinden;
En schijnt hy in de jacht alleen vermaak te vinden;
Dan toeft hy dagen lang in de onbezochtste streek,
In rotskrocht, Crocusdal, of by de molenbeek;
Tot eindelijk 't gevoel van zwakte en afgematheid,

Met loome schreden naar dit stil verblijf zijn pad leidt,
Waar hy, verzelschapt door zijn gade en minzaam kind,
In huis- en tuinbedrijf de krachten weder vindt,
Die hem, helaas! op nieuw naar 't woest gebergte haken,
En voor geen huislijk heil, maar jachtgevaar doen blaken.

MARIA.
En boeit u zulk een ga?

CAMILLA,

(met geestdrift.)

Vriendin, ik bid hem aan.
Het leven kreeg door hem voor my het eerst bestaan.
Veroordeel niet! - Niet hy boeit altijd ons de zinnen,
Dien we om zijn vroom gemoed en deugden moesten minnen.
Wy hechten ons het liefst aan mannen, woest van aart,
Gelijk een ruiter zich aan 't onbetembaarst paard.
't Is voor ons teêr geslacht geen eertriomph te heeten,
Wanneer we een schuchter hert omklemmen met een keten,
Maar 't breidlen van een leeuw is glorie voor den geest.
Gonzalez liefde is my een zegepraal geweest.
Toen 'k in Benalvaas wal hem voor het eerst ontmoette,
En hy, met d' eedlen zwier, (hem eigen,) my begroette;
En 's avonds by den klank der teedre mandolien
Met albetoofbre stem zijn hulde me aan kwam biên,
En ik van 't hoog balkon zijn godenleest beschouwde,
Was 't me of een engel my als godspraak toevertrouwde.
‘Schenk hem uw wedermin! hy is uw liefde waard!
Wees gy de Genius, die bloemen voor hem gaârt.’

MARIA.
ô Zoete dweepster, die altijd in zoeten waan leeft,

Zeg me of Gonzalez aan uw ideaal voldaan heeft?
Hy altijd duister van gelaat en dof van toon.....

CAMILLA,

(eenigzins gegriefd haar in de rede vallende.)

Houd op!..... de myrthenkrans was my geen dorenkroon!
De vreugd was immer op de droefheid overwegend.
God heeft mijn echtkoets met een erfgenaam gezegend;
Fier, als zijn vader is, en toch een dartlend kind,
In wiens gevoelig hart, mijn hart zich wedervindt.
Gonzalez mint hem teêr. De vreugde kleurt zijn wangen,
Wen hy aan 't hart hem drukt. Wat kan ik meer verlangen?
Maria, wen mijn oog een weemoedstraan ontvliedt,
Dan denk ik: 't waar geluk bestaat op aarde niet.

MARIA.
Waar toeft uw gade thands? -

CAMILLA.
Reeds voor het uchtenddagen,
Trok hy naar 't eenzaam woud om haas en ree te jagen.
De grijze Enrico meldt, zoo ras hy naakt van veer,
My met een horenschal, de weêrkomst van zijn Heer.
Hy klom, op mijn verlangst, op d'ouden kloostertoren.
Ik wacht Gonzalez ras!...

(In de verte doet zich trompetgeschal hooren.)

MARIA.
Daar klinkt Enricoos horen!
Gonzalez keert, welaan, vriendin, met vlugge hand
Het geurig kransenpaar gehangen aan den wand.

(Nadat zy de kransen heeft opgehangen, opent zy de tuindeur, en roept zy naar buiten.)

Bind Carlos voor een poos uw geiten aan hun toomen,
Kom spoedig, dartle knaap! uw vader is gekomen.
Vergeet uw bloemen niet!

Tweede tooneel.

DE VORIGEN, CARLOS, later ENRICO.

CARLOS,

(binnenhuppelend, met een ruiker bloemen en een lint.)

Hier ben ik. Moeder bind
Aan mijn *guitarre* fluks dit rozenkleurig lint.
Met een *romanza* zal ik vaders feestdag vieren.

MARIA,

(ter zijde.)

Gelukkig vader, wien dus kindren 't leven sieren!

ENRICO,

(snel.)

Mijn meester is terug. Reeds is hy in den gaard;
En volgt my.

CAMILLA.
Carlos, nu verheugd de lier gesnaard,
En op uws vaders feest uit volle borst gezongen!

Derde tooneel.

DE VORIGEN, GONZALEZ, (in jachtkleeding. Hy ziet bleek en zijne gebaarden kenteekenen afmatting.)

CAMILLA,

(hem een' met bloemen versierden armstoel aanbiedende.)

Geluk, driewerf geluk! uw zoon van vreugd doordrongen,

Brandt van verlangen, om u met een hartlijk lied
Te groeten op uw feest.

GONZALEZ,

(duister.)

'k Wraak dat verlangen niet;
Doch hy moet waarheid in zijn poëzy doen hooren;
Want zonder waarheid kan geen dichtkunst my bekooren.

CARLOS,

(neemt de guitarre en zegt het volgende, door het vol orchest geaccompagneerd.)

Declamatorium.

Lente en zomer zijn verdwenen; door de nijvre hand der kunst,
Roemen wy nog, dierbre vader! op der bloemen liefde en gunst,
Maar, ofschoon natuur de velden met geen bloesemdosch bespreidt,
Schenkt het duister herfstgetijde my de grootste zaligheid.

Want dan viert ge uw feestdag, vader! en dan bruischt my't jeugdig bloed,
En ik vind in maatgezangen lucht voor 't overkropt gemoed,
Dat u lief heeft om uw goedheid, om uw deugden u vereert,
En naast God, u en zijn moeder als zijn hoogste goed waardeert.

Zalig hy, die in zijne oudren jaren lang zijn wellust vond;
Want zijn morgenstond schept lichtglans uit hun heldren avondstond.
Zalig hy; want door zijne oudren, zoo vol teedre kindermin,
Heeft deez' dorendragende aarde niets dan hemel voor hem in!

Klink nu vrolijk, feestguitarre! dat uw toonvel elk verblijd'?
ô Verheerlijk door uw toonen 't lied aan oudrenmin gewijd!
Diep rampzalig, wie zijn oudren vreugdezang, noch hulde biedt,
En hun oogblik die hem zegent, als den blik eens moorders vliedt.

Diep rampzalig!... maar deze aarde draagt geen monsters, zoo ontaart.
In deez' stond der vreugd geheiligd, zij de lier der vreugd gesnaard,
U ter eere ô ouderliefde, door wier glans elk dankbaar kind,
In dit leven, bloemen, starren, onverwelkbre blijdschap vindt.

GONZALEZ,

(die gedurende het Declamatorium blijken van onrust heeft gegeven, op norschen toon tot zijne vrouw:

Camilla! spreek, wie heeft den knaap dat lied geleerd?

CARLOS,

(goedhartig.)

Het is my door den zoon van Donna Sol vereerd,
Die naar Salmankaas school ter studie is vertrokken.

GONZALEZ,

(verwijtend.)

Waarom, door zulk een lied, Camilla, my te schokken? -
Gy weet het, dat mijn hart om dierbare oudren treurt,
My door den wil van 't lot van 't minnend hart gescheurd.

MARIA,

(half ter zijde en eenigzins scherp.)

'k Dacht nimmer, dat de lof der teederste ouderliefde,
Bezongen door den zoon, het hart des vaders griefde.

GONZALEZ,

(veelbeteekenend.)

Leer eerst het somber schrift van mijn gemoed verstaan,
En matig over my, uzelv' dan 't vonnis aan.

CARLOS,

(half weemoedig.)

Vergeef 't my, zoo het lied, eenvoudig voorgedragen,
Door hooge poêzy uw smaak niet kan behagen:
Wanneer ik ouder ben, dan maak ik zelf 't refrijn,
En zeker zal mijn zang dan meer geoefend zijn,

(hem een ruiker aanbiedende.)

Maar neem deez' ruiker aan! Ei, zie, hoe duizendkleurig!
Hoe frisch bloeit nog die roos! wat riekt die myrthe geurig!

GONZALEZ,

(de bloemen ter aarde werpende.)

Kind, kleur en geur vergaan! geen roos die 't onweêr tart!
Een ding is duurzaam in het leven: 't is de smart.
ô Mocht haar angel nooit uw argloos hart doorgronden.

CARLOS.
Ach, moeder, vader heeft mijn dicht niet fraai gevonden:
Dat grieft my: en 't gebloemt' hem door mijn hand geboôn,
Heeft hy verworpen; 'k ween' van spijt:

CAMILLA.
Bedaar, mijn zoon!
Uw vader meent het goed: hy is vermoeid van 't jagen;
Deez' avond zal hy u om bloem en zangen vragen.
Zoek thands uw geiten op.

CARLOS,

(gerust gesteld.)

Maria, wilt ge my
Verzellen op mijn tocht? - 'k Ren dan de laan voorby
Tot aan de vlakte, waar de Oranjeboomen groeien,
En langs 't Saffraankarpet de zilvren stroomen vloeien.
Daar is 't zóó aangenaam.

MARIA,

(schertsend.)

Ik volg u, jong poëet.
Maak tot dien blijden tocht uw wagenspan gereed.

(Zy neemt hem hy de hand en vertrekt.)

Vierde tooneel.

GONZALEZ, CAMILLA.

GONZALEZ,

(als uit eene mijmering ontwakende.)

Waar is mijn Carlos? - waar?...

CAMILLA.
Hy is uw blik ontweken.
Elk woord hem toegevoegd, was scherp als addersteken.
Waarom betaalt gy op uw feestdag gade en zoon
Voor al hun teederheid met haat en wreevlen hoon?

GONZALEZ.
Met haat, of hoon? welk een verwijt! Het Opperwezen,
Dat in der menschen hart het diepst geheim kan lezen,
Weet, dat geen flaauwe vonk van haat of gramschap ooit
My, in 't u minnend hart heur gif heeft uitgestrooid;
Maar dat met iedre zucht mijn vol gemoed ontstegen,
Een beê ten hemel klom die voor u smeekte om zegen;
Sints alle hoop op heil voor my is uitgebluscht,
En ik den vloek bekamp, die op mijn leven rust.

CAMILLA.
Den vloek? - wat schriklijk woord doet gy my siddrend hooren?

GONZALEZ.
Ja, dierbre, 'k ben door 't lot tot gruwlen uitverkoren!

CAMILLA.
Tot gruwlen? gy mijn gade! ô ban dien schrikbren waan,
Of meld my welk een daad uw zielrust deed vergaan? -
En 'k bid den Heer, dat Hy de schuld u moog vergeven.

GONZALEZ,

(met zelfgevoel.)

Geen misdaad drukt my neêr: geen gruwel smet mijn leven.
Nog zwoegt mijn boezem niet door 't drukkend wicht der schuld.
Maar, ach! 't orakel moet toch eindlijk zijn vervuld.

CAMILLA.
Welk een orakel! - Dat wy 't hart ten hemel keeren,
En door ons vroom gebed den Boozen van ons zweren!
Verklaar my, welk geheim u alle rust ontrooft?

GONZALEZ.
Ik 't u verklaren? - Neen, my gloeit het brein in 't hoofd,
En 't bloed stolt me om het hart, wanneer ik slechts durf denken
Aan 't geen reeds jaren lang my boezemangst moest schenken?
Ik 't u verklaren, u, die reeds meêwarig beeft,
Wanneer mijn jachtgeweer een duif getroffen heeft?

CAMILLA.
Schoon 't sneven van een duif mijn tranen soms deed stroomen,
Gonzalez, 'k ben uw vrouw! mijn smarten in te toomen,
Werd my door u geleerd: ontdek wat heimlijk leed,
Ten spijt der teêrste min, zoo vaak u zuchten deed?

GONZALEZ,

(ter zijde.)

Zal ik haar, 't geen aan my verklaard werd, openbaren?
Dan krimpt zy weg van smart; dan stopplen zich heur hairen.
Dan is haar teeder hart, haar zachtgestemd gemoed,
Een vreedzaam dorp gelijk, waarin de pestvlaag woedt:
Dan zal zy me als voorheen, niet onverdeeld beminnen;
Maar liefde huichlend slechts heur' afkeer overwinnen;
Dan trekt zy van mijn hart het hart van Carlos af,
En 'k delf mijn laatste vreugde een ondoorgrondbaar graf;
Ik houw den boomtronk weg, die 't wanklend lichaam schraagde,
Toen 'k aan des afgronds rand my-zelf lichtzinnig waagde.
Neen, dragen wy alleen den last, zoo lang getorscht,
En blijf 't gevloekt geheim besloten in mijn borst.

(Met zelfsbeheersching tot CAMILLA.*)*

Vergeef 't my dierbre vrouw, zoo ik by 't driften blaken,
Uw tranen vloeien deed, uw boezem zuchten slaken.
ô Droog' mijn hand den traan, dien ik u plengen deed!
Verbannen wy van daag de schaduw zelf van 't leed.
Roep Carlos hier met uw vriendin: zy zijn beledigd;
Doch in mijn byzijn zij mijn zaak door u verdedigd!

*(*CAMILLA, *hem de hand reikend.)*

Gonzalez, dank daarvoor! dank aan uw edel hart,
Dat my getrouw bemint! Alleen geheime smart,
Doet somtijds my een woord, dat my moest grieven, hooren;
Maar spoedig gaat dat woord voor my als rook verloren.
Eén glimlach van uw mond, en 't licht der vreugdezon
Schenkt my weêr glansen uit heur rijke stralenbron.

Doch, morgen, waarde vriend, moet gy me uw ziel ontvouwen;
Dat zijt ge aan my verplicht.

GONZALEZ.
Ach, stel in my vertrouwen.
Wanneer uw hart met my niet al mijn kommer deelt,
Dan is 't mijn liefde, die stilzwijgendheid beveelt.

Vijfde tooneel.

DE VORIGEN, MARIA, CARLOS.

CARLOS,

(schielijk.)

ô Vader, hebt gy reeds het groote nieuws vernomen?

GONZALEZ.
Welk nieuws?

CARLOS.
Daar is een troep Gitanoos aangekomen.

GONZALEZ,

(verschrikt)

Gitanoos!.... Waar mijn kind?

CARLOS.
Ginds in de moschvallei
Bespelen ze op de maat triangels en schalmei,
En rusten ze aan den rand der heldre waterstroomen,
In 't lommergroen van myrthe, oranje en laauwerboomen.
De kleur van hun gelaat is bruin of donker geel;
Hun pellicoos zijn zwart, geboord met rood fluweel,
En velen is een vacht om 't ruige hoofd geslagen,
Zoo als de Grenadiers van Koning Carlos dragen.
Maar verder in het dal, waar 't pad naar boven leidt,

En men den disch bezorgt, is alles bezigheid.
Dáár woelt het door elkaâr, gelijk een kudde schapen.
Dáár gluren oud en jong, Duegna's, meisjens, knapen,
Elkaâr met oogen aan, zwart als het zwart koraal,
Dat aan 't Madonnabeeld verstrekt ten staatsiepraal,
En ziet men hen zóó met de magere armen roeren,
Als waar' 't hun bezigheid een blijspel uit te voeren.
Een hunner heeft een wild gezicht, een woesten baard,
En hairen lang en zwaar, gelijk een paardenstaart.
Hy draagt een dorenknods en schijnt hun Vorst te wezen,
Dien ze allen op zijn wenk gehoorzamen of vreezen.
Toen 'k met Maria en mijn tweespan nader trad,
Kwam hy my tegen op het breede wandelpad,
En wilde my voor geld mijn naadrend lot voorspellen;
Maar 'k zag Maria by dat woord van angst ontstellen;
Zy nam my met zich voort.

MARIA,

(met nadruk.)

Het past den stervling niet
Te blikken op de wolk van 't onbekend verschiet.
De mensch moet zorgvol voor 't geluk van 't heden waken,
En op God bouwen, die eens alles wél zal maken.
Wee hem, die naar 't geheim der duistre toekomst tracht,
En dit doorgronden wil! hy valt in 's Boozen macht.

GONZALEZ,

(met toejuiching.)

Gy spreekt de waarheid! Ja, alleen door helsche vonden
Laat zich de toekomst door den broozen mensch doorgronden!
Maar naauwlijks mag hy 't oog in 't rijk der raadslen slaan,
Of 't is voor eeuwig met zijn zielerust gedaan.

(tot CARLOS.*)*

Vlied dus, mijn zoon! gelijk de pest die heidnenscharen,
Die uit de lijn der hand de toekomst ons verklaren.
't Is roofgespuis, met hel en Satan in verbond.
Rampzalig 't huis, waar een Gitano schuilplaats vond.
Doet hy zich aan 't verblijf des dalbewoners hooren,
Dan klink' zijn schorre stem elk als een gier in de ooren!
Dan zink' men knielend neêr, by 't maken van het kruis
En bidd': de hemel zij genadig aan dit huis!

(Er wordt hevig geklopt op de deur ter linkerzijde. Allen verschrikken. MARIA *opent.* ALVAR *treedt binnen.)*

Zesde tooneel.

DE VORIGEN, ALVAR.

GONZALEZ,

(verstoord.)

Wie geeft u, heiden! 't recht dees muren in te treden:
Voor dat daartoe, door u, vergunning werd gebeden?
Ofschoon mijn woning voor den pelgrim open staat,
Is de ongenoode gast, wie 't wezen moog, versmaad.

CARLOS,

(ter zijde.)

Het is de heiden, die mijn lot my woû verklaren

ALVAR.
Mijn komst schijnt in dit huis verwondering te baren;
Maar die verwondring wijk!

*(*GONZALEZ *een gezegelden brief overhandigende.)*

Gonzalez, lees dit blad,

En zeg dan, of het stof van vrees voor u bevat.

GONZALEZ,

(trotsch.)

Gonzalez kent geen vrees!

ALVAR,

(ter zijde.)

Die trots is velen eigen;
Doch vaak vervliegt ze als rook, wanneer gevaren dreigen.
Hebt gy gelezen?

GONZALEZ.
Ja!

ALVAR.
Zijt gy getrouw?

GONZALEZ.
Als goud.

ALVAR.
Dan wenschte ik in dit uur een heimlijk onderhoud.

GONZALEZ.
't Zij u geschonken.

(tot CAMILLA en de overigen.)

Wilt my voor een poos begeven.

CAMILLA,

(zuchtende.)

Ik beef. - Een schrikbre ramp schijnt over ons te zweven.

Zevende tooneel.

GONZALEZ, ALVAR. (Beiden gezeten.)

ALVAR,

(uitvorschend en vleiend.)

Gy zijt de jager, die ten spijt van lijfsgevaar,
In 't barre jaargetij Cabreraas heldenschaar

Een veilgen bergpas naar Castieljen hebt gewezen?

GONZALEZ.
Dezelfde: doch waartoe my voor die daad geprezen?

ALVAR,

(voortgaande.)

Gy zijt de jager, die toen Don Sebastiaan,
In ongelijken kamp zijn benden zag verslaan,
Van u een paard ontfing, dat als op arendswieken
Hem naar Estella bracht by 't vroege morgenkrieken?

GONZALEZ.
Dezelfde: doch waarom tot my die vraag gericht?
't Geen ik voor Carlos deed was niets dan burgerplicht.

ALVAR,

(als boven.)

Gy zijt de jager, die toen Evans 't durfde wagen
Den fieren Biscajaan uit berg en dal te jagen,
Den bode hebt geveld, die Oraa tijding bracht
Van 't veldtochtoopnen van Christinoos legermacht.

GONZALEZ,

(ongeduldig.)

Dezelfde: - doch waartoe die reeks van ijdle vragen?
Niets kan my minder dan mijn eigen lof behagen.

ALVAR,

(geheimzinnig.)

Welnu, verneem dan. waar het lot u toe verkoor.
Uw blik kent in dit oord het minst bezochte spoor.
Christinaas leger richt door dal en holle wegen
Den marsch naar Pampelune en trekt den Koning tegen.
Een handvol krijgers is voldoende in de enge paân,
Een tallooze overmacht met vrucht terug te slaan.
Wilt ge in het woest gebergt die kleine schaar ten gids zijn,
Dan moogt ge als opperhoofd in 't vuur hun aan de spits zijn.

Dan staan mijn heidens als *Guerillaas* aangekleed,
In 't uur van middernacht, in 't dal ten strijd gereed.

GONZALEZ,

(half ter zijde.)

Zal ik, ô moeder Gods! dit strijdbevel aanvaarden?
ô Ja; licht wenkt de dood my in 't gewoel der zwaarden,
Of 't haaglen van 't musket: en 'k strek op 't veld van eer,
Mijn horoskoop ten spijt my vrij van bloedschuld neêr.

ALVAR,

(die de laatste woorden gehoord heeft.)

Uw *horoskoop* ten spijt?

(honend lachende.)

Wat ijdele verwachting?
Het lot kent in zijn loop verwrikking noch verkrachting.
Deed een der onzen u dien ijzren Wil verstaan,
Dan zult gy in den strijd dat vonnis niet ontgaan.
't Geen we in de lijnen van der menschen handpalm lezen,
Is in der starren loop bepaald. Geen angstig vreezen
Ontwapent ooit de macht, die zich door ons verklaart,
Aan elk die vol begeerte op 't beeld der toekomst staart.

GONZALEZ.
Godslastrend stelsel, dat my 't hair te berg doet rijzen!

ALVAR,

(dweepend.)

Bedwing die schuchterheid, die u het bloed doet ijzen.
Wat dierbaar voorwerp, door uw hand getroffen, sneev',
Onschuldig is ze aan 't geen zy zonder wil bedreef.

GONZALEZ.
Getroffen door mijn hand? - Gy kent my?.....

ALVAR,

(ruw.)

Sedert jaren!

Ondanks deez langen baard: deez havelooze hairen,
Ben ik het, die u by de poort der Cathedraal
Van 't fier Cordova heb ontmoet. Kent gy dit staal?

(Hy toont hem een kleine dolk.)

GONZALEZ.
Het is de ponjert, die me een ader heeft geopend,
Toen ik door dwaze vrees aan 's hemels gunst wanhopend,
Door u, een feilbaar mensch, een toekomst ondervroeg,
Die my voorheen altijd vertroostend tegenloeg.
Maar, schoon ik had gewenscht u nimmer meer te aanschouwen,
Verheugt me uw aankomst nu. Gitano, geen vertrouwen
Schenk ik 't orakel, door uw mond verkondigd.

(Beraden en edel.)

'k Zal,
Niet om een moord te ontgaan, maar Carlos ten geval
My morgen aan het hoofd van uw Gitanoos stellen,
En als de hemel 't wil den dood in de armen snellen.
Vaarwel!

ALVAR.
'k Prijs uw besluit. Het tuigt van heldenmoed,
Het kenmerk te aller tijd van 't Castiljaansche bloed;
Doch waan daardoor den arm van 't Noodlot niet te ontwrichten!

(hem met eene geheimvolle gebaarde op den voorgrond des tooneels voerende.)

Mijn bliksem moog de nacht, die u omgeeft, verlichten.
Hoor my!

(met den toon der bezwering.)

Geen kogel is voor u gegoten. Geen

Verdelgend zwaard gewet. Geen dolk gepunt. Geen steen
Gescherpt. Geen gif gemengd, voordat het woord gesproken
Door my, in naam van 't lot, den hemel heeft gewroken,
En 't oudrenpaar gestraft, wiens hart in lust ontstak,
En aan de onfeilbre kerk de heiligste eeden brak.
Vaarwel, Gonzalez! wil geen hoogre macht weêrstreven:

(Met byzondere verheffing van stem.)

Wat door het noodlot is geschreven, blijft geschreven.

(Hy vertrekt.)

Achtste tooneel.

GONZALEZ,

(alleen.)

Rampzaalge, zwijg! - Uw stem klinkt als een donderslag
Dees stille wanden door. Vervloekt de onzaalge dag,
Toen 'k u ontmoette! Vlucht.

(Omziende.)

God dank! hy is verdwenen.
Maar ook mijn levenskracht, te wreed geschokt, zwindt henen.

(Ter aarde zinkende.)

Camilla, welk een ga, schonkt gy ter kwader uur,
Uw wedermin, ten loon van 't hem verteerend vuur!

Negende tooneel.

GONZALEZ, CAMILLA, MARIA, CARLOS.

CAMILLA,

(schielijk binnentredende.)

Ik kan de zucht om hem te zien niet meer betoomen.

Ik heb een val gehoord; een doffen gil vernomen.

CARLOS.
Ach, moeder, vader sterft!

CAMILLA,

(benevens MARIA, GONZALEZ in een armstoel plaatsende.)

Keer in het leven weêr!

CARLOS.
Uw zoon is 't die u kust. Zie niet zoo droevig neêr!

GONZALEZ,

(zich herstellende.)

Waar ben ik?

CAMILLA.
In den arm van hen, die u beminnen.

GONZALEZ,

(angstig.)

Waar is de heiden?

CAMILLA.
Ver van hier.

GONZALEZ.
Helaas, mijn zinnen
Zijn als verbijsterd. Kom, dees sombre zaal ontvlucht!
Voer my naar boven; want mijn boezem hijgt naar lucht.
Camilla gaan wy! 'k Wil u alles openbaren!
Ik kan 't geheim, dat my ontrust niet meer bewaren.

CAMILLA,

(het oog ten hemel gericht.)

Dank, Hemelvader! gy verhoordet mijn gebeên.
Mijn dierbare echtgenoot lijdt voortaan niet alleen.

(Beiden vertrekken.)

Tiende tooneel.

MARIA, CARLOS.

CARLOS,

(tot MARIA, die hem wederhoudt.)

Maria, waarom mag ik vader ook niet volgen?
Hy is toch, hoop ik, op zijn Carlos niet verbolgen?

MARIA,

(minzaam.)

Verban die vrees, mijn kind! u wordt in later tijd
De stille smart onthuld, die thands uw vader lijdt.
Wy willen op den trans van d'ouden toren klimmen,
En zien, hoe de avondzon ter rust gaat aan de kimmen,
En woud en berg verguldt.

(Opgewonden, maar plechtig tevens.)

Natuur, uw majesteit
Schenkt aan 't onschuldig hart de reinste zaligheid.
Gy wijst ons, als de mensch zijn naasten hoonde of griefde,
Op 't zielverkwikkend beeld der onuitputbre liefde;
En door dat heerlijk beeld bemoedigd en geleerd,
Wordt ieder woord van vloek in zegening verkeerd.

(Zy vertrekt met CARLOS. De gordijn valt.)

Tweede bedrijf.

Eene gallery op de tweede verdieping van het slot, die door hooge vensteropeningen uitzicht heeft op de gebergten van Navarra en op het dal, waarin de tuin van GONZALEZ *is aangelegd. Klimop en rooslaurier slingeren zich om de Gothische pylaren, die een Moorsch koepeldak dragen waardoor de zonnestralen schijnen. Het is avond, en de aanvankelijk heldere lucht benevelt zich onmerkbaar, gedurende het onweder, dat zich aan het einde van het eerste tooneel samenpakt, en in het tweede en derde losbarst.*

Eerste tooneel.

GONZALEZ, CAMILLA.

GONZALEZ.

Verkwikkend is de lucht. Met frissche balsemdroppen
Laaft zy mijn matte ziel. Hoe schoon kwijnt langs de toppen
Van 't hemelhoog gebergt, de najaarszonnegloed
In blaauwe neevlen weg: thands is 't my kalm en zoet.
Thands mijn Camilla, in de trotsche tempelwanden
Der scheppende natuur, die Spanjes lustwaranden
Zich koos ten heiligdom, zij u 't geheim verklaard,
Dat my met looden wicht reeds jaren lang bezwaart.

CAMILLA,

(bezorgd).

Gonzalez, zou 't verhaal, voor my zoo lang verzwegen,
U thands niet schokken?

GONZALEZ.

Neen, gelijk de bloem naar regen
Verlangt in 't zomeruur; gelijk in 't sparrenbosch
En 't woeste rotsgebergt, het Andalusisch ros
Naar 't gras der weiden haakt, dat Arragon doet groeien,
Zoó voel ik my de ziel van smachtverlangen gloeien,
Om 't u te ontdekken.

CAMILLA.

ô Verklaar u dan aan my.

GONZALEZ.

Geef my uw hand, vriendin! en plaats u aan mijn zij.

(Nadat CAMILLA naast hem plaats heeft genomen.)

'k Werd in Cordovaas wal ('t is u bekend) geboren.
Daar deed der oudren zorg my 't eerst de lessen hooren,
Die Gods onfeilbre kerk den stervling openbaart;
Eens op den feestdag van Maria Hemelvaart,
Die iedren Castiljaan met eerbied moet bezielen,
Zag men in 't heiligdom my met de Christnen knielen
Voor 't marmren hoogaltaar van 't reuzig kerkgesticht,
Door Moorsche bouwkunst tot een Bidhuis opgericht,
Den Mohammed ter eer, dien nog de Turken vreezen.
Een mengling van geloof en ongeloof, gerezen,
Door 't geen ik in my voelde, en 't geen ik om my zag,
Beving me. Een sombre nacht, verzusterd met den dag,
Den stal verlichtend der ontelbre kerkpylaren,
Deed me angstig op elk beeld der tempelzuilen staren,
En vormde een wolk, naar 't scheen, die voor mijn sterffijk oog
My mijn toekomstig lot met dikke mist omtoog;

En toch voelde ik de vraag mijn lippen staag ontzweven:
Wat lot wacht u op aarde en in het eeuwig leven?
Vergeefs vertoefde ik by het choor tot middernacht.
Vergeefs riep mijn gebed de Heilgen aan om kracht.
Vergeefs besproeide ik 't hoofd met Godgeheiligd water;
't Was altijd of een stem met krijschend hoongeschater
My toeriep: ‘zoon der zonde, ontvlucht dit heiligdom!’

CAMILLA.
En gaaft gy haar gehoor?

GONZALEZ.
In 't eind, door ijzing stom
En roerloos, 't vlammend bloed van schrik gestremd in de aderen,
Vlied ik de kerk en zie my een Gitano naderen.
Hy vraagt me een aalmoes. Trouw aan Christus heilbevel,
Werp ik een goudstuk in den hoed van 't kind der hel.
'k Zie 't vuur der blijdschap in zijn gitzwarte oogen gloren.
‘Wilt gy, ô Signor, door mijn mond uw toekomst hooren?
Dan wordt uw horoskoop door my u voorgesteld.
Kom met my.’ 'k Volg zijn stap door bosch en korenveld,
Tot in een duistre grot, waar, om een vuur gezeten,
Een bende, hem gelijk, met schorre tooverkreeten
De lucht vervult: een van die wezens grijpt mijn hand
En profeteert..... ô God, mijn kracht is niet bestand
Den vloek te melden, dien 'k in 't oor my hoorde klinken....

CAMILLA,

(dringend.)

Gy moet dien melden. - Spreek!

GONZALEZ.

Gy wenscht den kelk te drinken,
Tot op den bodem. Nu dat zij zoo! 't Nachtgebroed
Voorspelde, toen het me op een ruwen steen, mijn bloed
Een kleine wonde ontweld, hun ten rantzoen liet plengen,
Dat 'k op éénzelfden dag, mijn oudren om zoû brengen.

CAMILLA.

Uw oudren? - Groote God, natuur duldt in 't gebied
Der vreeslijkste euveldaân dien schrikbren gruwel niet!

GONZALEZ.

Laat my vervolgen! - Naauw had ik dien vloek vernomen,
Of langer kon ik 't vuur der gramschap niet betoomen.
'Verfoeilijk nachtgespuis, uw mond sprak logentaal!'
Dus riep ik 't woedend uit, en greep naar 't blinkend staal.
Dan spoedig werd mijn dolk door de overmacht bedwongen.
'Wy hebben u 't geheim der toekomst voorgezongen,
(Dus sprak een grijze heks, Signor, wy zijn het niet,
Waardoor der starrenloop bepaald wordt en geschiedt.
Uw hand zal schuldeloos den hemel wraak verschaffen,
En in der oudren bloed de heiligschennis straffen
Der godgewijde non, die heur gelofte schond,
Toen ze aan een monnik zich door 't huwlijkssnoer verbond.'
Hier zweeg zy; maar het was als of een stem my melde,
Dat zy door hoogre macht mijn noodlot my voorspelde.
'k Ontvlood de heidnen, zocht het ouderlijke huis
En knielde biddend neêr: 'k besproeide in wanhoop 't kruis
Met heete tranen; maar gebeden, noch verzuchting
Schonk 't felgeschokt gemoed vertroosting of verluchting.

CAMILLA.
En hebt gy, schoon het u den boezem grieven mocht,
De schrikbre waarheid van die aanklacht nooit doorzocht?

GONZALEZ.
Lang mijn Camilla, durfde ik zulk een stap niet wagen;
Maar eindlijk, onbestand, om langer 't wicht te dragen
Der nare onzekerheid, wierp ik me aan 's vaders voet,
En meldde de oorzaak hem der smart van mijn gemoed;
Doch, zonder hem van 't lot, aan my voorspeld, te spreken.
Naauw was mijn vraag geschied, of 'k zag zijn wang verbleken.
Maar zich herstellend sprak hy liefderijk van toon:
'De mond der heidnen sprak de waarheid. Ja mijn zoon!
Ik was eens monnik, en uw moeder een verloofde
Des hemels; maar geen lust of heiligschennis roofde
Haar van het outer weg: neen, toen Napoleon,
Die schrik der volkeren, die heel Euroop verwon,
Met Frankrijks heirmacht, door geweld en helsche lagen,
Ons leger by Villa Vicioza had verslagen,
Werd kerk en klooster door 't geboefte alom ontwijd,
En vlood de kloosterling den Gauler wijd en zijd.
Ook ik deelde in dat lot: 'k zag in Cordovaas wallen
Uw moeder, door den krijg tot d' eigen staat vervallen.
Haar klooster was verwoest als 't mijne; éénzelfde smart,
(Om 't geen wy derfden) kweekte meêlij ons in 't hart.
Dat mededogen werd verhoogd tot teedre liefde:
Door haar vergaten wy den weedom, die ons griefde;
En - door eens Priesters hand vereenigd, ruilden wy
Den band des kloosters met de huwlijksheerschappy.

Ons is daarvoor, mijn kind! geen tegenspoed bejegend.
De hemel heeft door u, ons huwlijksbed gezegend,
En tien paar jaren 't ons op iedren dag getoond,
Dat wel 't geluk in d' echt; maar niet in kloosters woont.'

CAMILLA,

(goedhartig.)

Die troosttaal deed gewis uw boezemangst bedaren.

GONZALEZ.
Neen, mijn Camilla! - 't Geen zijn mond my moest verklaren,
Had al te zeer voor 't geen de heiden sprak, gepleit.
Na die bekentnis was mijn ziel droefgeestigheid
En diepe smart ten prooi: slechts walging bood my 't leven,
't Was of ik 't oudren bloed reeds aan mijn vuist zag kleven,
En, werd ik aan den disch een blinkend mes gewaar,
Dan klonk me een stem in 't oor: 'vlucht oudermoordenaar!'
In 't eind kon ik 't gevoel der smart geen weêrstand bieden:
'k Besloot der oudren oog en liefdezorg te ontvlieden,
En in een najaarsnacht, by 't buldren van d' orkaan,
('t Was mijn geboortefeest!) nam ik de voetreize aan
Naar 't koninklijk Madrid, en 'k trok van daar naarde oorden,
Die 't fier Navarra met een bergenreeks omboorden.
Dáár, in 't verheven schoon der trotsche woesteny,
Sloeg 't wreed geprangde hart voor de eerstemaal my vrij.
Dáár kocht ik voor het geld, dat ik sints jaren spaarde
Dit oude bergslot, voor geen Castiljaan van waarde;
Maar my een Paradijs, nadat uw milde hand,
Voor my die woesteny met bloemenkeur beplant.
Zie daar mijn dierbare, u vertrouwd, wat my het leven
Verbittert, en gestaâg voor 't noodlot my doet beven.

Ontzeg aan 't onheilskind voortaan uw liefde niet,
Ze is alles wat op aard, my armen overschiet.

CAMILLA,

(met waardigheid.)

Zoude ik, Gonzalez! thands mijn liefde aan u onttrekken?
Neen, 't hart, dat aan mijn hart zijn zorgen kwam ontdekken,
Wordt dierbrer my dan ooit: in tegenspoed alleen,
Wordt hy, die men in voorspoed lief had, aangebeên.

GONZALEZ,

(opgewonden.)

Sluit me aan uw hart vriendin! wees mijn beschermende engel!
Wees 't lieflijk zonlicht, dat de bloemknop van beur stengel
Weêr opheft, schoon de storm heur kelk ter aarde boog;
Camilla! laat mijn oog zich spieglen in uw oog.
Laat me in dien zonneglans my naamloos zalig heten,
Dan kan ik oudrenmin en profecy vergeten.

CAMILLA.
ô Zalig oogenblik, dat jaren smarts verzoet.

GONZALEZ.
Bedwingen we ons een wijl! Enrico naakt met spoed.

Tweede tooneel

DE VORIGEN, ENRICO.

ENRICO,

(GONZALEZ een' brief overgevende.)

Een heiden, naar het scheen, door ongeduld gedreven,
Heeft my in 't voorportaal voor u dees brief gegeven.
Hy wacht.

GONZALEZ,

(den brief openende.)

Wat meldt men my?

(Hy leest.)

‘In 't uur van middernacht

Verzamelt in het dal der vrienden legermacht:
Doch eer het licht der maan ten hemel aan zal breken,
Moet Alvar in 't belang der zaak Gonzalez spreken.
Hy wacht ter zevende uur, aan d' ingang van het woud,
Hem by de bidkapel, de Maagd ter eer gebouwd.'

(tot ENRICO.)

Zeg aan den bode, dat ik spoedig volg.

(ENRICO vertrekt.)

CAMILLA.
Waar henen?

GONZALEZ.
Waar Carlos vrienden zich in naam van 't recht vereenen,
En 't lemmer scherpen dat zich in het eerloos bloed
Der slaven van Christine en England verwen moet!

CAMILLA.
Ik prijs dat doel: ook my stroomt Spanjes bloed in de aderen;
Maar 'k zie in 't blaauw verschiet de wolken zich vergaderen.
De wind steekt op in 't dal: een roode bliksemschicht
Omspeelt reeds in hét woud het loof met flonkrend licht.
De donder gromt van ver, gelijk een legerwagen
Op 't straatplaveisel rolt: de vaak herhaalde slagen
Voorspellen, dat alom de woeste herfstorkaan
Ontwaakt: nu is 't geen tijd om naar het woud te gaan.

GONZALEZ.
't Is dierbre, voor een man, wien eed en plichten wenke
Geen tijd ooit, om aan storm of lijfsgevaar te denken.
Vaarwel, geliefde ga, stort nu geen tranen meer!
Mijn afzijn duurt niet lang: wy zien ons spoedig weêr.

Derde tooneel.

CAMILLA,

(alleen. Na het vertrek van GONZALEZ *ziet zy hem eenigen tijd weemoedig na, plaatst zich dan aan hare harp en preludeert eenige akkoorden: spoedig echter zet zy die ter zijde en spreekt zy het volgende weemoedig en ernstig:)*

Wat sombere angst, nu hy my heeft begeven,
Drukt my het hart met looden zwaarte neêr?
De duisternis schijnt dreigend my te omzweven.
Geen enkle star verlicht de hemelsfeer.
Ik voel me alléén. - My wien 't alleen zijn zoetheid
En weelde was, wen ik aan hem gedacht,
Den dierbren ga, die door des hemels goedheid
My 't hooge doel des levens nader bracht.
My, die zoo vaak der menschen vreugd deed vluchten,
Biedt de eenzaamheid thands stof tot bittre zuchten!

Wat schrikbre taal moest my uw mond doen hooren?
Gonzalez, heeft het lot ter kwader uur,
U in uw jeugd tot gruwlen uitverkoren?
Regeert ons dan geen liefdrijk Albestuur?
Stuwt op het pad der wisselvallige aarde
Een duistre macht, naar willekeur ons voort?
Dan heeft de deugd des stervelings geen waarde,
Dan is de plicht niets dan een ijdel woord

Neen, God regeert: 'k wil daar mijn tranen leken,
Om kracht naar kruis hem voor mijn echtvriend smeken.

(Zy knielt in eene biddende houding neder; dan een hevige donderslag, vergezeld van windvlagen, doet haar deze houding verlaten.)

Gy donders knalt! - Omgloort me ô bliksemstralen!
Schud, wervelwind dit wankelend gebouw!
Gy doet de hoop niet in mijn boezem falen.
Dreigt, heemlen dreigt, ik blijf aan God getrouw!
Door u, hoe fel ge in gramschap schijnt ontstoken,
Wen gy Zijn macht verkondigt door d' orkaan,
Wordt schaarsch het riet ten stengel afgebroken,
Ofschoon uw kracht den ceder neêr doet slaan.
Rampzalig zy, die in den klank der donderen
Gods Majesteit en liefde niet bewonderen!

Dat denkbeeld doet het wicht der smart my dragen,
En wischt den traan my van 't verbleekt gelaat.
Zoo zeker als het zonlicht weêr zal dagen,
Verbeidt ook my een blijde dageraad.
Dat geeft my troost: dat doet alleen my denken
Aan 't zalig uur, wanneer Gonzalez mond,
Den zoeten kus des weêrziens my zal schenken,
Wanneer de hoorn zijn weêrkomst heeft verkond!
De dorenpluk wordt dan een oogst van rozen,
By 't juublend lied: Gods macht beschaamt de boozen!

Vierde tooneel.

CAMILLA, MARIA, CARLOS, ENRICO, (met licht.)

MARIA.
Waar, waarom toch vriendin, zoekt gy nog de eenzaamheid,
Terwijl de storm in 't woud ons allen schrik bereidt?
Ons deed Enrico, bleek en tranen stortend, weten,
Dat de oude ceder in den hof ten grond gespleten,
Met dof gekraak zich stortte op 't najaarsrozenbed,
En al de boompjens met hun bloemen heeft verplet.

CARLOS.
Is dat geen voorboô, dat ons rampen staan te wachten?

MARIA.
Wanneer het onweêr loeit, dan leeren wy de krachten
Der machtige natuur erkennen. 's Menschen lot
Voorspellen kan het niet: dat is bekend aan God.

CAMILLA,

(met nadruk.)

Geloof Maria, kind! blijf steeds den hemel vreezen.
Berust! Niets doet op aarde ons in de toekomst lezen.

CARLOS.
ô Hoe beklaag ik hen, die, in 't gebergt verdwaald,
Geen vriendlijk lamplicht uit een woudhut tegenstraalt!
ô Dat zy allen naar deez ruime woning kwamen,
Ik zou hen gastvrij om het koestrend vuur verzamen;
Ik zoû.....

(Er wordt beneden geklopt.)

MARIA.
Wat doffe klank verneemt mijn oor?

EENE STEM',

(van buiten).

Doe op,
In naam der heilge Maagd!

CAMILLA.
Wat wil dat woest geklop?

DE STEM.
Doe op! mijn ga bezwijkt.

CAMILLA,

(tot ENRICO.)

Enrico, naar beneden!
Doe gy den roependen op 't spoedigst binnen treden.

MARIA,

(tot CARLOS.)

Wy volgen: mooglijk dat het paar, dat buiten toeft,
En luid om bijstand smeekt, ook onze hulp behoeft.

Vijfde tooneel.

CAMILLA,

(alleen.)

Zal ik hen volgen? neen! ik beef.... mijn tranen vloeien.
Eene onweêrstaanbre macht schijnt me aan deez plaats te boeien.
't Is me als of 't windgeblaas my meldt met woest gedruisch.
Het ongeluk klopt aan: wee, driewerf wee dit huis!
Doch waartoe aan de vrees mijn ziel ten prooi gegeven?
Ik bad tot God.... alle angst zij uit mijn hart verdreven.

Zesde tooneel.

CAMILLA, ANNA, GORMAZ, MARIA, CARLOS.

GORMAZ,

(nadat hy met ANNA nedergezeten is en een dronk wijn heeft genoten, hem en zijne gade door ENRICO aangeboden.)

Hebt dank gy allen, voor de zorg aan ons besteed!
Hy, die tot 's naastens hulp en lafenis gereed,
Des hemels liefdewet, als gy weet na te leven,
Behoeft nooit angstig voor zijn lot op aard te vreezen.

MARIA.
Neem nog een beker wijns: het druivensap geneest
De krankheid van het hart, en sterkt den matten geest.

(Nadat GORMAZ een laafdronk genomen heeft.)

En meld ons nu ook, wat in 't woud u deed verdwalen.

GORMAZ
Ik wil u alles uit erkentlijkheid verhalen.
'k Woonde in Cordova, met de vrouw, die my verzelt;
Mijn dierbre gade, door uw liefdezorg hersteld
Van haar vermoeidheid en....

ANNA,

(hem goedhartig in de rede vallende.)

Die nooit u kan betalen
Voor uw betoonde hulp en gastvrijvol onthalen.

CAMILLA,

(ernstig en edel.)

Hy die om lof alleen zijn naasten hulp betoont,
Wordt door zijn ijdelheid daarvoor genoeg beloond.
Den waren menschenvriend is 't weldoen zielsverlangen;
Maar 't geeft hem walging, om de erkentnistol te ontfangen;

Ga, grijsaart voort met uw verhaal!

GORMAZ.

Een week geleên,
Zag men, voorafgegaan door 's oorlogs ijslijkheên,
Door Gomez legerschaar Cordovaas wal bezetten;
Helaas, de heldre glans van Carlos bajonetten
Bracht geen bescherming aan. Zijn woeste krijgsvazal
Bedoelde alleen het goud, en niet Christinoos val.
Mijn vaderstad werd wreed der plondring prijs gegeven;
Een deel der burgerwacht verloor in 't strijdperk 't leven.
Ik kampte aan hare zij, tot ook mijn huis in de asch
Gelegd, en have en goed een prooi der roovren was.
Toen vlood ik met mijn gade in haast Cordovaas wallen,
By 't schutgebulder en het trom en horenschallen,
Door 't plonderziek gespuis vervolgd, noch achterhaald.
Valencia was 't doel voor onzen tocht bepaald.
Maar ach, de onveiligheid der openbare wegen,
Waar roover en bandiet den steeds gevreesden degen
Der heilge Hermandad trotseren: helsch gebroed,
Dat reizigers berooft, of gruwzaam sneuvlen doet,
Dreef van den weg ons af, en deed ons twee paar dagen,
Verdoold in 't woest gebergt, ons leed den hemel klagen,
Tot dat de herfstorkaan, ontwaakt in al zijn kracht,
Het vreeslijk middel was, dat in dit slot ons bracht.

CARLOS.

't Is of een goed gestarnt' dit alles moest bestieren,
Juist nu wy, goede liên, van daag een feestdag vieren.

ANNA.
Een feestdag!.....

CARLOS.
Ja, 't verjaarfeest van mijn vader. Hy
Is zeker, als hy u ontmoet van harte blij.
Hy is niet hier, maar in Cordovaas wal geboren.

CAMILLA,

(tot ANNA.)

Gij weent; wat deert u?

ANNA,

(zich bedwingende.)

Niets! - herinring: wy verloren
Een dierbren zoon, die op St. Michaël verjaart.

CAMILLA.
En werd hy door den dood aan u ontrukt op aard?

GORMAZ,

(schielijk.)

Neen; voor tien jaren reeds heeft hy ons huis begeven.

(weemoedig.)

't Was zijn geboortedag: door heimlijk wee gedreven,
Kon 't ouderlijke dak zijn ziel geen vreugd meer biên.
Hy vlood by nacht; ik mocht hem nimmer weder zien.

ANNA.
Hy leeft gewis niet meer: neen, wat hem ook deed vluchten,
Gonzalez zou zoo lang zijn oudren niet doen zuchten.

CAMILLA.
Gonzalez zegt gy? - - - Is uw naam dan Anna?

ANNA.
Ja!

CAMILLA,

(navorschend.)

Piëtro Gormaz dé Astorga heet uw ga?....

GORMAZ.
Ik draag dien naam: maar welk een vreugde kleurt uw wezen?
Uw oog.....

CAMILLA,

(op de knieën vallende.)

Voorzienigheid, Uw goedheid zij geprezen!
Uw hand hereenigt, wat een helsche logenmacht
Te scheiden zocht. Gy maakt het duister morgenpracht;
En allen, die op U in Geest en waarheid bouwen,
Doet Gy Uw heerlijkheid in vollen glans aanschouwen.
Knielt, huisgenooten, aan mijn zijde dankhaar neêr.
Juicht, treurende ouders, juicht; gy hebt Gonzalez weêr!

ANNA.
Mijn zoon zoû leven? - Hy zoû leven?.....

GORMAZ.
Vreugdebode,
Wie zijt gy?

CAMILLA.
'k Ben zijn ga; en die u herwaarts noodde,
Is 't kind, waarmede onze echt gezegend werd.

ANNA,

(CARLOS aan haar hart drukkende.)

ô Vreugd!
Kom in mijn armen knaap! in u herbloeit de jeugd
Van mijn Gonzalez.

GORMAZ.
Neen, laat ik my in zijn blikken,
Getrouwe weêrhelft, ook een oogenblik verkwikken!
Maar gy verbleekt.

ANNA.
De vreugd!.... een angstig voorgevoel....

Brengt vrienden my van hier..... een nachtwind, ijzig koel
Omruischt me..... ik ril van kou.....

CAMILLA.

Haar levenskracht, bezweken
Door de onverwachte vreugd, zal zich herstelling kweken
Op 't koestrend ledikant; dat zy daar zachtkens rust,
Tot een gelukkig zoon haar juichend wakker kust.

(MARIA en de overigen vertrekken met ANNA, behalve GORMAZ, die CAMILLA terug houdt.)

GORMAZ.

Mijn dierbre dochter blijf! - Ik moet u iets ontdekken.

CAMILLA.

Uw wil is my een wet.

GORMAZ,

(op zachten toon.)

'k Moest uit Cordova trekken,
Omdat ik voor de zaak der Koningin het zwaard
Had aangegord. Een deel van Gomez krijgren waart
Hier in de bergen rond: en zoo 't hen waar gebleken,
Wien men hier schuilplaats gaf, dan zou hun toorn zich wreken
Op hem, die menigeen van 't roofziek moordgespuis
Zijn gruwlen boeten deed. Daarom worde in dit huis
Voor iedren vreemdeling, wie 't zij, mijn naam verzwegen,
Tot ik myzelven 't recht van spreken heb verkregen,
En Koning Carlos weet, dat ik zijn rechten eer;
Maar tegen roovers my als man van moed verweer!
Belooft gy dit mijn kind?

CAMILLA.

Stel vader u te vrede.

Ik wil 't bezegelen met dier gezworen eede,
Ginds by 't Mariabeeld.

GORMAZ.
Ik wil uw woord alleen:
Geen eed! De Castiljaan volstaat met JA, of NEEN!

(CAMILLA reikt hem de hand, die hy kuscht, en beiden vertrekken.)

Zevende tooneel.

ALVAR,

(alleen, die aan het einde des vorigen tooneels zich op eene der rotsen heeft laten zien, en nu ongemerkt is binnengeslopen.)

Wat schouwspel wekt mijn toorn! - Gereed den knaap te stelen,
Dien ik in d'avond aan den zoom der beek zag spelen,
Heb ik de moeder in een heimlijk onderhoud
Met een Christino, dien ik haten moet, aanschouwd.

(Na eenig stilzwijgen.)

'k Heb u dan weêrgezien, ô schoone, eens aangebeden
Door my; maar door uw trots gelijk 't insekt vertreden;
Toen 'k u mijn teederheid verklaarde, en 'k door uw min
Bestraald, my wijden wilden aan deugd en godsdienstzin.
Ja, 'k ben door u versmaad. Geen zoete nektarlepping
Vergunde uw liefde my. My wangedrocht der schepping,
My viel uw haat ten deel, en 't om u boelend kind,
De baardelooze knaap, werd my ten spijt bemind.
Hem werd een schat ten deel, dien ik mijn bloed zoû wijden;

Hy smaakte een zaligheid, die de englen hem benijden;
Hy zwolg in weelde en dronk een meir van wellust op,
Wen ik verzadigd en verkwikt waar' door één drop.
ô Smart!....

(Zich herstellende.)

Geen tijd is 't nu een dartlend kind te rooven,
Ik zie door 't noodlot my veel grooter gunst belooven.
Heb ik Gonzalez eens de toekomst u voorspeld,
Thands dweeper heb ik u geheel in mijn geweld!
Gy scholdt mijn profecy een ijdel logenspreken,
Het oogenblik is daar, om my daarvoor te wreken.
'k Behoef daartoe vergif, noch dolk, noch karabijn.
De minnenijd alleen zal 't helsche wapen zijn.
Dat wapen zal uw borst met wond op wond doorkerven,
Die eindloos foltert en van weedom niet doet sterven,
Totdat ge in razerny den wil van 't lot voltrekt,
En 't bloed der oudren u de vuisten heeft bevlekt!

(Gereed om te vertrekken, keert hy terug op den voorgrond des tooneels.)

Dan 'k hoor haar naadren; 'k wil nog eens haar blik genieten;
'k Wil in mijn diepe wond nog meer vergif doen vlieten;
Of.... welk een denkbeeld: licht heeft zy voor de ondeugd veil,
Hetgeen ze eens weigerde aan den deugdzame: eindloos heil
Lacht thands my aan: houd op, mijn hart! zoo fel te kloppen,
Wie weet het welk een hoon gy spoedig zult verkroppen?

Achtste tooneel.

ALVAR, CAMILLA.

CAMILLA,

(eenigzins verschrikt terugdeinzende.)

Gy hier?...

ALVAR,

(vleiend.)

Vergeef 't uw slaaf, ô nooit volprezen vrouw!
Aan 't krijgsmans woord, dat ik Gonzalez gaf, getrouw,
Betreedt mijn voet dit slot. Zijn drift, niet in te toomen,
Om 't moedig heir te zien, is my reeds voorgekomen,
Hy toeft me in 't woud, en 't is alleen zijn geestdriftgloed,
Die my, ('k juich in die vreugd,) u hier ontmoeten doet.
U hier, Castieljes roos, altijd door my gehuldigd;
Wier englenschoon mijn min steeds heeft vermenigvuldigd.
U, waar ik zes paar jaar in fellen gloed voor blaak,
En geeft ge slechts één wenk, mijn Heidens voor verzaak.
Eén blik, Camilla, die my weêrmin kan belooven,
Zou iedre neiging, door het kwaad gekweekt, verdooven.
Ik weet het, dat gy me aan Gonzalez manen zult: -
Weg met dien woestling, door de vloekharpy der schuld
Reeds lang gefolterd! - Weg met hem! - Uw hemelblikken
Zijn veel te zonnig, om met koesterend verkwikken
De sombere ijswoestijn te ontdooien van zijn ziel.
Wee u, Camilla! dat hy u ten deele viel!
Wee u! Ach, hadt ge aan my uw wedermin gegeven,
Een eeuwge bloemengaard, een Eden ware u 't leven,
Een.... dan nog is het tijd: uw gade is ver van hier;
Geef aan de barning toe van 't my doorvlammend vier!

Verlaat met my dit slot: uw zoon zal ons verzellen.
Mijn vlammende oogblik zal den jongling nimmer kwellen;
Hy zal my als uw zoon oneindig dierbaar zijn.
Hy zal.....

CAMILLA.

Pleng onbeschaamde, uw krachteloos venijn
By schepsels, uwer waard! Doe my geen woord meer hooren.
Geen enkel woord, of ('k zweer 't), u dreigt Gonzalez toren.
Den man, dien gy verraadt, acht ik als echtgenoot;
Hy is de schimptaal van uw vuigheid veel te groot.
Maar zoo gy 't andermaal waagt, door beledigingen,
Gemunt op mijn gemaal, naar vloeksoldy te dingen,
By wier gedachte alleen my 't hart van walging slaat,
En ik den schaamteblos voel purpren op 't gelaat,
Weet dan, dat ik mijn gade uw opzet zal ontdekken;
Hem zelf de ponjert, die u straffen moet, verstrekken,
En Spanje toonen, dat, schoon 't bloed der burgren vliet,
't Gevoel der huwlijkseer nog by de vrouw gebiedt.

(Zy vertrekt met waardigheid. ALVAR ziet haar spraakloos na; de gordijn valt.)

Derde bedrijf.

Een bergachtig oord. Op den voorgrond eene grot, ter linkerzijde des tooneels. Ter rechterzijde eene bidkapel met een Mariabeeld. Het is nacht; verlicht door maneschijn.

Eerste tooneel,

GONZALEZ,

(alleen, met jachtgeweer, waldhoorn, veldflesch en weitasch.)

Het onweêr is bedaard: de najaarsvlagen zwijgen;
Een lieflijk koeltjen ruischt door de afgestormde tijwgen.
Zich badende in 't azuur, lonkt weêr de zilvren maan,
Dees woeste streken met heur zachte stralen aan.

(Op zijn uurwerk ziende.)

Nog tweewerf wordt het uur, in 't renperk der seconden,
Op 't ronde cijferblad geboren en verslonden,
En 't meldt de wording my der duistre middernacht,
Gewijd aan burgerkrijg en wreede broederslacht.
ô Waar dat uur reeds dáár! Een nooit gekende ontroering,
Brengt beurtlings my de ziel in weemoed en vervoering;
En schoon de herfstorkaan in woud en dalen zwijgt,
De storm is niet gestild, waardoor mijn boezem hijgt.
Zy klemt my aan deez plek, veelmeer dan 't windenloeien
En 't doodlijk bliksemvuur, als met metalen boeien;
Zy is het die my 't hart met scherpe tand doorknaagt,
Gelijk de gier den God, waarvan de Aloudheid waagt.
'k Heb Alvar, wien ik my met dienstbren zin zie eeren,

Mijn ga doen melden, dat ik niet zou wederkeeren,
Vóór 't licht der morgen daagde, en iedre heuvelpas
Door mijn Guerilla's voor verraad verzekerd was.
Waar of hy toeven moog? - Zou hy my soms verraden?
Hy, wiens gelaat het merk vertoont der euveldaden?
Zou hy.... wat ijdle vrees! hy is Gitano. Trouw
Blijft zulk gespuis, waar licht een ander wanklen zoû.
Dan 'k zie door 't loof beschut van gindsche sparrenboomen,
Hem de armen saamgekruist, en peinzend nader komen.

Tweede tooneel.

GONZALEZ, ALVAR.

GONZALEZ.
Gitano, hebt ge uw last volbracht, mijn ga gezien.....?

ALVAR,

(hem in de rede vallende.)

ô Ja!

GONZALEZ.
En haar gemeld?...

ALVAR.
Helaas! 't mocht niet geschiên.

GONZALEZ,

(ongeduldig.)

Waar - waarom niet? -

ALVAR.
Ik wilde uw teedre ga niet storen
In zoeter bezigheid.

GONZALEZ.
Wat bezigheid?

ALVAR,

(geveinsd.)

De toren
Der vrouwen is een zaak, veel wreeder dan de krijg.
Vergeef 't Gonzalez my, wen ik eerbiedig zwijg.

GONZALEZ.
Neen, gy moet spreken en my alles openbaren.

ALVAR.
De waarheid is te vaak verzelschapt van gevaren,
Dan dat ik spreken zoû.

GONZALEZ,

(zijn dolk trekkende.)

Gitano, by dit staal!
Gelijk een adderbeet doorwondt me uw duistre taal!
Meld my 't geen gy gezien, gehoord hebt en vernomen,
En 'k zal ter heeter daad het eerloos bloed doen stroomen,
Van elk die my onteert.

ALVAR.
Der maanglans zilver licht,
Vereend met fakkelgloor, brengt vormen voor 't gezicht,
Die men by zonneschijn misschien niet zou aanschouwen;
Men moet by 't licht der maan zijn oogen niet vertrouwen.

GONZALEZ.
ô Wreede folterknecht, die op het martlend rad,
Elk lijdend lichaamsdeel in wederhaken vat!
Meld my, eer u mijn hand dees dolk in 't hart mocht stoten,
't Geen gy gezien hebt, dat my honen zoû?

ALVAR,

(schijnheilig.)

Besloten
Is 't dan, dat my het lot bestemde, om smart op smart

Aan u te melden, tot verbrijzling van uw hart.
'k Eerbiedig dat besluit, hoe wreed het my moog wonden,
En 'k moet u, daar uw wil het van my eischt, verkonden,
Dat uw Camilla, wuft uw huwlijksrechten hoont,
En reine teederheid met vloekbare ontrouw loont.

GONZALEZ.
Met ontrouw? - Welk verwijt! - Gitano, gy belastert
De deugd zelf, wen gy mijn Camilla hoont. Verbasterd
Van huwlijksliefde en trouw, is 't de uwen beuzeling
Te spelen met hun eed: ons is de huwlijksring
Een heiligdom, en wie dat dier kleinood durft schenden,
Die moog zijn jongst gebed naar d'eeuwgen Richter wenden.
Gitano, vlucht mijn oog!

ALVAR.
Hoor me eerst geduldig aan!
Genaderd aan het eind der breede myrthenlaan,
Die naar uw woning voert, zag ik de roode glansen
Eens fakkels, weemlend langs de grijze torentransen....

GONZALEZ.
Hm! de ontrouw schuwde altijd den heldren glans van 't licht.

ALVAR.
Ik naderde onbemerkt, en mijn ontroerd gezicht
Ontwaarde duidelijk een man in bruine kleeding:
Hy sprak tot uw Camille in vuur, vol overreding,
Sloot in zijn armen haar, met blikken zoet en teêr,
En sprak: tot middernacht, dan zien we elkander weêr.

CONZALEZ,

(voor zich.)

Tot middernacht? Zy weet dat ik my dan verwijder.

Zaagt gy hem van naby?

ALVAR.

Hy scheen my toe een strijder
Te zijn der Koningin, droeg kin- en knevelbaard,
En onder 't mantelkleed een klein gebogen zwaard.

GONZALEZ,

(toornig.)

Een zinsbeguicheling der hel heeft u bedrogen.
Ik duld geen lastring meer: Gitano, vlucht mijn oogen!

ALVAR,

(vleiend.)

Ik ga tot weêr uw hoorn uw dienstknecht herwaarts wenkt,
En gy me een beter loon voor trouwe diensten schenkt.

(Hy vertrekt.)

Derde tooneel.

GONZALEZ,

(alleen.)

Wat gruwel heeft mijn oor vernomen? - Ik verraden
Door haar die ik aanbad. Zijn 't dan slechts euveldaden,
Waartoe de mensch bestemd is op deze aarde? Zy,
Zoo rijk aan teederheid, godvruchte dweepery
En plichtsbetrachting! - Zy, aan wie mijn ziel geloofde,
Wanneer 't vijandig lot my iedre troost ontroofde; -
Zy zou meineedig, - zy zou overspeelster zijn?
Een kind der duisternis, getooid in englenschijn,
Sprak zy my jaren lang alleen van God en hemel,
En toch der hel verwant? - Verbijsterend gewemel
Van licht en duisternis, van hoop en wanhoop! ach,
Wie vormt die scheemring my tot nacht, of schrikbren dag?

'k Wil liever weten dan angstvallig 't ergste vreezen.
Ik wil 't VERRAAD veeleer met vuur geschreven lezen,
Dan raden naar dat ziel-, dat hartverscheurend woord,
Dat ieder vreugdgevoel voor eeuwiglijk vermoordt,
Het woord ECHTSCHENNIS. Neen, dat kan hy niet verdragen,
Wien 't hoog gevoel der eer het bloed onstuimig jagen
En iedren hoon als man des degens wreken doet.
Neen, als de schuld bestaat dan is het wreken zoet!
ô Hemel, die my van der jeugd tot smart bestemde,
Zaagt gy het wraakloos aan dat men mijn eer me ontvremde?
ô Hemel, geef my licht, opdat mijn razerny
Geen schuldloos offer aan de wraakgodinnen wij,
En dat ik in mijn eer gekrenkt, van gramschap ziedend,
Geen vrouwenslacht bega, een oudrenmoord ontvliedend.

Vierde tooneel.

GONZALEZ, MARIA, CARLOS, ENRICO, (met een fakkel.)

GONZALEZ,

(verstoord tot MARIA.)

Wie is 't die in dit uur my in mijn mijmring stoort?
Wat drijft u herwaarts?

MARIA.
Door uw teedre ga gespoord,
Die haar bezorgdheid en haar angst niet kon bedaren,
Verlieten wy het slot: maar u is niets weêrvaren:
Dat geeft ons stof tot vreugd. Uw ga.....

GONZALEZ.
Waarom verzelt

Zy u dan niet? Waarom is ze u niet voorgesneld?
Of kon iets anders op den burcht haar meer behagen?
Wat boeit haar aan het slot?

MARIA.

Waartoe die vloed van vragen?
Uw gade bleef op 't slot, door ons daartoe gebeên.

GONZALEZ,

(bitter lachend.)

Liet gy de teedre vrouw, met al heur angst alleen?
Alleen? - Meêdogenlooze, uw zielsvriendin begeven,
Om my, heur echtgenoot, gewoon in woeste dreven
Het wild te zoeken, my bekend met iedren pas?
By d' eeuwgen God, hier schuilt een adder in het gras.

MARIA.

Een adder? - Neen, mijn vriend, de toekomst kweekt nog bloemen
Van onverwachte vreugd, waarvoor ge uw lot zult roemen.

GONZALEZ,

(ter zijde.)

Doorslepen is die vrouw. Zy is aan haar verknocht.
Zy weert den woudleeuw met zijn wulpen uit zijn krocht,
Opdat de tijger by zijn gade heul moog' vinden.
Maar 't vloekgespuis zal 't oog my niet geheel verblinden.
Ik zal hun helsche list verkloeken door mijn list;
'k Zal vrede huichelen; maar vóór één hunner 't gist,
Het masker, dat hun dekt van 't veinzend aanzicht rukken,
En al wie my verraadt den dolk in 't harte drukken.

(Overluid en bits tegen MARIA.)

Welnu wat boeit u hier? - Waarom my niet ontvloôn?
Mijn teedre gade is niet aan de eenzaamheid gewoon.

MARIA,

(schertsend.)

Zal 't my vergund zijn om uw weêrhelft te verkonden,
Dat wy heur gade hier behouden wedervonden,
En dat ge ons spoedig volgt?.....

GONZALEZ,

(geveinsd.)

Voorzeker, spoedig vindt
Men my op 't slot terug.

(CARLOS ter zijde nemende, terwijl MARIA voor de bidkapel knielt, en ENRICO op den achtergrond op eene rots leunt.)

Een enkel woord, mijn kind!
Een enkel woord; maar zweer, dat gy niet zult bedriegen.

CARLOS.
De heilge Moederkerk verbiedt den mensch het liegen.
'k Beandwoord iedre vraag die my mijn vader doet,
Als lag ik neêrgeknield ter biechte aan 's priesters voet.

GONZALEZ.
En zweert gy dat uw mond geen andren zal doen hooren,
Wat door uw vader u gefluisterd werd in de ooren.

CARLOS.
Dat zweer ik!

GONZALEZ.
Zeg my, was uw moeder gants alleen,
Toen gy Maria met Enrico hier bracht?

CARLOS.
Neen.

GONZALEZ.
Een man was by haar?

CARLOS.
Ja.

GONZALEZ.
Hy droeg een bruinen mantel?

CARLOS.
Ja, en een groote dolk.

GONZALEZ,

(ter zijde.)

Vergiftige tarantel,
Die my het ziedend bloed vervult met helsch venijn.

(Overluid.)

En scheen uw moeder met dien man bevriend te zijn?

CARLOS.
Gewis, zy sloot zijn hand onstuimig aan heur harte,
En sprak: uw komst verjaagt de laatste zweem van smarte.

GONZALEZ.
En sprak zy hem geen woord van my?

CARLOS.
Van u niet? - Ja.
Zy noemde vaak uw naam: heette u een eedle ga;
Maar licht in toorn ontvlamd: 'k mocht dus er niet van spreken,
Dat in het oude slot een vreemdling was geweken.
Zy zelf zoû het u wél verhalen.

GONZALEZ,

(ter zijde.)

Zy! - ô Slang,
Ik koesterde aan mijn hart, dat u aanbad, te lang;
Maar 'k sprak uw vonnis uit.

(Overluid.)

Heb dank, mijn dierbre jongen,

Al hebt ge als grafuil my een doodslied voorgezongen.

(Hem omhelzend.)

Keer met Enrico en Maria wêer maar 't slot,
Beveel in uw gebed uws vaders ziel aan God.

(Tot MARIA, die inmiddels is opgerezen.)

Ga, mijn Camilla mocht uw byzijn licht behoeven;
Zeg haar, dat zy niet lang meer op mijn komst zal toeven.

(MARIA, CARLOS en ENRICO vertrekken.)

Vijfde tooneel.

GONZALEZ,

(alleen.)

Zoo deed mijn eigen kind de waarheid my verstaan!
Camilla heeft dan snood heur huwlijksplicht verraân.
Maar welk een helsche macht heur eed haar deed verbreken,
Ik duld die misdaad niet, maar zal my bloedig wreken.
De Spanjaard, in wiens hart de stem der eer gebiedt,
Gedoogt de schennis van zijn dierste rechten niet.
Zijn teêrheid wordt in wrok, zijn liefde in haat herschapen;
Beschaduwd door 't geheim, wet hy zijn wrekend wapen,
En treft, wanneer 't verraad in zekerheid gewiegd,
Hem liefde huichelt en in 't aangezicht bedriegt.
Dan 'k ben alléén: 't alleenzijn baart my geen verkwikking;
'k Zie my alom verzeld door boden der verschrikking.
'k Behoef een vriend, wiens hart mijn boezemsmarten deelt,
Die wraakontwerpen smeedt, wier gal de wonden heelt.
Die vriend zij Alvar: hy heeft my het eerst verkondigd,
Hoe de aangebeden ga heur leven heeft verzondigd.

Hy kweekte me in de ziel die onverduurbre pijn
Der schrikbre minnenijd: hy moog geneesheer zijn!

(Hy blaast in zijn horen.)

Zesde tooneel.

GONZALEZ, ALVAR.

GONZALEZ.
Vergeef 't Gitano my, als ik u heb beledigd,
Toen 'k der boeleerster eer hardnekkig heb verdedigd.
Mijn gade schond heur trouw: mijn onbesproken eer,
Is thands een hersenschim, een kinderspel, niets meer.

ALVAR.
Gy hebt dan.....

GONZALEZ,

(zeer snel.)

Al te veel, dat schriklijk is, vernomen;
Maar eer de morgen daagt, zal 't bloed des monsters stroomen,

(Uit zijn weitasch eenen zilveren beker nemende, en dien uit zijne veldflesch met wijn vullende.)

Zoo zeker als mijn hand den wijn giet in dees nap:
Gitano, u dees teug!

(Hy reikt hem na gedronken te hebben den beker toe.)

Wij drinken broederschap.

ALVAR.
My heiden zulk een eer!

GONZALEZ.
Gitano, spreek niet tegen!
Uw mond heeft my de taal der waarheid niet verzwegen.

Daardoor vertrouw ik u. Gitano geef my raad,
Is 't noodig dat ik my, (aleer de gruwel daad
Door bloed zij uitgewischt,) nog van het feit verzeker?

ALVAR,

(de schouders ophalende.)

'k Ben wél beschuldiger, Gonzalez! maar geen wreker;
Gy moet verrichten, 't geen ge uw eer als echtgenoot
Verplicht zijt. Dat 's mijn raad.

GONZALEZ.

Die raad behelst den dood.
Hoe somber, zoon der nacht ze in de ooren my moog klinken,
Ze is welgemeend, en past aan 't broedervriendschap drinken.
Nog eens de kelk gevuld met wijn, die 't hart verblijdt,
En haar aan 't wraakgevoel en uw gespuis gewijd.

ALVAR,

(beledigd.)

Gespuis! Vermeetle!

GONZALEZ.

Zwijg, mijn ziel van smart doorreten,
Kan ieder woord, door haar geuit, niet angstig meten,
Of zorgzaam wegen op der kieschheid gouden schaal.

ALVAR.

'k Versta u, en vergeef u des uw bitsche taal.

GONZALEZ,

(zich van hem afkeerende.)

Vergeven? - Kan een man, als hy my iets vergeven?
Maar ik vergeef 't my nooit, dat ik op 't pad van 't leven
My een Camilla koos tot gade. Zy, zoo schoon
Van leest, zoo vrolijk van gemoed, aan niets gewoon
Dan aan vermaken: ik een man, door 't lot veroordeeld
Tot lijden: ik, op wien men wees als 't somber voorbeeld

Van hem, wien schaarsch de vreugd de wangen blozen [deed]
Zy, dochter van 't genot, en ik, een zoon van 't leed!
Moest ik, ofschoon my God de toekomst niet deed lezen,
Van haar, (een wufte vrouw,) het allerergst niet vreezen?
Was ik de gade, die haar ziel betoovren kon,
En haar verwinnen, zoo als my heur schoon verwon?
Neen, 'k heb in razerny aan haar mijn hand geschonken.
Ik zocht vergeefs een vlam, een lavastroom, in vonken
Te dooven: 'k heb myzelf door eigen waan misleid,
En helsche smart, in plaats van zaligheid bereid.
Doch, daarom mag de vrouw aan my haar woord niet breken,
Geen toovermiddel heeft haar wedermin ontsteken.
'k Heb door geen minnedrank heur jeugdig bloed ontgloeid,
Of door bezwering haar als gade aan my geboeid.
Zy heeft vrijwillig my in hooggewijde chooren,
In 's hemels aangezicht getrouwheid toegezworen.
Zy heeft geen kusch versmaad; maar me in heur arm geduld
En toch bedrogen! - Niets ontschuldigt zulk een schuld.
Wie zulk een hoon vergeeft, zij door zijn lotgenooten
Als man, op 't levens boek geschrapt en uitgestoten!
Zijn naam zij elk ten spot.

(Zich plotseling tot ALVAR *keerende.)*

Gitano, vul den nap!
In naam der duistre hel, wy drinken broederschap!

ALVAR.
Dank voor dat gunstbewijs; - maar gun my u te melden,
Dat onze tijd verloopt: wy wachten Carlos helden.
De orkaan weêrhoudt niet meer Christinoos legermacht;

Het uur van d' aanval is bepaald op middernacht.

GONZALEZ.
Den aanval? - Kan ik thands aan oorlogszaken denken?
Ik, die my in mijn recht, mijn dierbaarst recht zie krenken!
Wat gaat my, diep gehoond, vernederd Castiljaan,
Het recht van Isabelle of van Don Carlos aan?

ALVAR.
Ik dacht.....

GONZALEZ.
Denk niet voor my! Al noemde ik u mijn broeder,
Wanneer ik handlen moet, wil ik u niet ten hoeder.
Wat de eer my voorschreef, werd steeds door mijn arm verricht.
Keer tot uw benden weêr. Gitano, 'k weet mijn plicht.

ALVAR,

(geveinsd.)

En ik den mijne: ik duld in u dat beurtlings honen,
Dat my de ziel verscheurt, gepaard aan 't gunst betoonen.
Mijn hart, dat onder 't kleed eens woesten heidens klopt,
Is al te vaak van smart en weedom overkropt,
Dan dat ik toornen zoû. Een woord slechts vóór wy scheiden:
Ik zal te middernacht u by uw slot verbeiden.
Een Spanjaard houdt zijn eed: ook u verbindt uw woord,
Al zijt gy ook door 't lot bestemd tot oudrenmoord!

(Hy vertrekt.)

Zevende tooneel.

GONZALEZ,

(alleen.)

Tot oudrenmoord? - Waarom ô heilgen, me in 't geheugen
Dat woord gedagvaard? - Moet ik dan in kleine teugen
En langzaam leppen, 't geen de hel my voorbeschikt?
Welaan het zij zóó! 'k Sta in 't onweêr onverwrikt.
Ik bied den storm het hoofd, die andren zoû doen buigen;
'k Denk aan den vloek niet meer. Ik wil my overtuigen,
Camilla, van uw schuld en 't my onteerend feit;
En dan.... beziel me ô wraak! - weg met barmhartigheid!

(Hy vertrekt schielijk; de gordijn valt.)

Vierde bedrijf.

De zaal van het eerste Bedrijf; maar verlicht.

Eerste tooneel.

MARIA, ANNA, CAMILLA, GORMAZ EN CARLOS, (aan eene tafel gezeten.)

MARIA,

(tot CAMILLA.)

Voor zulk een argwaan moet uw ga, ('t is billijk,) boeten.
Hy zal door zijn berouw de zielesmart verzoeten,
Ons allen aangedaan. Verneemt mijn plan van wraak,
Door my in haast beraamd.

GORMAZ.
Wy hooren 't met vermaak.

ANNA.
Maar al te wreed, vriendin! moet gy mijn zoon niet straffen.

MARIA.
Ik zal naar billijkheid, u vrienden! recht verschaffen;
Mits dat Camilla in mijn plan my dienstbaar zij.

CAMILLA.
Ik weet wat gy bedoelt. Vertrouw geheel op my.

MARIA,

(na zich in eenen armstoel aan het eind der tafel te hebben geplaatst, op deftigen toon, en declamerend.)

Zoo ben ik door uw wil ten opperhoofd verkoren
Der *Junta*, hier vergaard: doch vóór ik u doe hooren

De grootsche ontwerpen, door mijn geest gesmeed, verpand
My ieder in 't belang der zaak zijn onderstand.

GORMAZ.
Wy zullen Jonkvrouw, uw bevelen blindling eeren.

MARIA.
Dat zij zoo! - Spoedig zal Gonzalez wederkeeren.
Die weêrkomst zij voor hem een ziel verrukkend feest,
Dat van zijn argwaan hem voor eeuwiglijk geneest.
Gy achtbaar oudrenpaar zult onder 't loof gezeten
Van gindsch prieel, hem in uw armen welkom heeten,
Als ik in zegepraal hem aan uw hart geleid.
En gy Camilla zult met die bevalligheid
En onnavolgbre zwier, u eigen, hem verkonden,
Dat hy zijn hoogste goed, zijn oudren heeft hervonden;
Terwijl Enrico met uw Carlos in het groen
Verscholen, harpgezang en fluittoon hooren doen,
En 't licht ontstekend in de feesttijlamps-gierlande,
Den bloemtuin pralen doe als tooverlustwarande.

CARLOS,

(vol vreugde.)

ô Heerlijk, heerlijk! flux wil 'k naar Enrico gaan,
En slingren 't lampensnoer door myrth en perzikblaâan.
'k Zal al de lampen, die we op 's Konings feest doen gloren,
Ontsteken, en zoo blijde een feestgezang doen hooren
Als of ik tot den lof eens *toreadors* zong,
Die in een stiergevecht den grootsten stier bedwong.

(Hy vertrekt.)

CAMILLA,

(tot MARIA.)

Ik wil my ook, vriendin! naar 't lustprieel begeven,

En hem verbeiden in de koele myrthendreven;
Maar eerst zij voor het beeld der heilge Maagd geknield,
Aan God den dank gebracht, die my het hart bezielt.

MARIA.
Gelukkig, die als gy, in al hun wedervaren,
Vertrouwend en getroost ten hemel mogen staren!

(Beiden vertrekken door verschillende deuren.)

Tweede tooneel.

GORMAZ, ANNA.

ANNA.
Mijn gade, is in dit uur uw hart tot vreugd gestemd? -

GORMAZ.
Dat ik 't getuigen mocht! Mijn boezem is beklemd.
My schijnt een ongeval bedreigend voor te zweven.

ANNA.
Ook my doet naamlooze angst het matte lichaam beven.
Ik word gefolterd door een onverwinbren schroom.

(In vervoering.)

Laat af, ô schrikbeeld! me in dien ijsselijken droom
Verschenen; ô laat af my zelfs tot hier te volgen.
Zijt gy, ô hemel! meer dan ooit op my verbolgen?

GORMAZ.
Welk schrikbeeld foltert u? Verhaal my wat u smart!
Geliefde, welk een droom beangst uw teeder hart?

ANNA.
Welaan! hoe vreeslijk ook, ik mag dien niet verheelen.

Naauw kwam in ginds vertrek een diepe slaap my streelen,
Of 'k droomde, dat ik me in Sevilles wal bevond,
En in de kloosterkerk voor 't heilig outer stond.
'k Was niet met u gehuwd. 'k Aanbad nog en geloofde
Aan kerk en kloostertucht als reine Godsverloofde.
Een bovenaardsch genot vloot door mijn aadren heen:
De hemel was het doel van mijn verlangst alleen.
Ik hoorde een lofgezang my zoet in de ooren galmen;
Maar 't was geen aardsch akkoord: neen 't maatgeluid der psalmen,
Klonk hemelsch. Dáár verschijnt my voor het hoogaltaar
Een jongling, in 't gewaad eens monniks. Angstig staar
Ik hem in 't aangezicht, waar liefde op staat te lezen.
Een ongekend gevoel bemeestert nu mijn wezen;
De kalmte sterft me in 't hart. Een diepe, schorre stem
Dreunt my herhaald in 't oor: ‘volg bruid des hemels, hem!
Volg hem! Hy zal op aarde u hemelvreugd doen smaken.’
Die stem deed in mijn bloed een felle koortsvlam blaken.
Ik zag den jongling aan: hy droeg uw aangezicht;
Ik reik hem snel de hand, en vlucht het kerkgesticht;
Dan, aan de kloosterpoort genaakt met snelle schreden,
Zie ik een jager, in het zwart, ons nader treden.
Hy draagt in iedre hand een scherpgewette dolk;
Een roode vlam omstraalt zijn oog. Ten diepe kolk,
Zie ik het voorportaal van 't Godsgesticht verkeeren.
De jager valt verwoed den monnik aan. Verweeren
Wil ik hem, met mijn borst; maar als een bliksemstraal,
Treft my en 's monniks hart des jagers moordend staal;

Wy storten in den kolk; maar onder 't nederploffen,
Zinkt ook de moorder door verteerend vuur getroffen,
En scheidt ons van elkaâr; terwijl een schrikbre kreet,
Zich als een donder in den omtrek hooren deed:
‘Wee, zevenvoudig wee! hen die geloften breken.
Hoe lang de straf vertraag, eens daagt het uur van wreken.’

GORMAZ,

(diep getroffen.)

Verschriklijk droomgezicht! de lang genezen wond
Wordt door u opgescheurd. ô Hemel, wat verkondt
Gy ons? Spreekt in dien droom de ontzachbre taal der waarheid?
Vertoont hy ons het beeld der toekomst in heur klaarheid,
ô Geef dan dat by ons de liefde nooit verga,
Maar in denzelfden stond het uur van sterven sla!
De schuld, die op ons rust, drukt even zwaar op beiden,
Wat Gy op aard verbondt, zult Gy hierna niet scheiden.

(Eene klok slaat half twaalf uren.)

ANNA.
Mijn vriend, het uurwerk maant ons om van hier te gaan;
Men wacht ons in den hof.....

(Zy verbleekt en waggelt.)

GORMAZ.
Wat siddring gaat u aan?
Uw wang verbleekt.

ANNA,

(de tuindeur openend.)

De wind waait me als een graflucht tegen.

GORMAZ.
Het loof is kil en koud na 't vallen van den regen,
En vochtig is de grond: ô dat uw zielsangst zwicht.

ANNA,

(buiten zich zelve.)

Ginds dwaalt de jager uit mijn vreeslijk droomgezicht.

GORMAZ,

(dringend.)

Nog eens! uw angst met kalmte en vasten wil bestreden.

(Hy wikkelt haar in een mantel.)

Camillaas mantel, u gewikkeld om de leden,
Bescherme uw teedre leest voor scherpe herfstnachtlucht.

ANNA.
Ik volg: Voorzienigheid, verhoor mijn boezemzucht!

(Beiden vertrekken.)

Derde tooneel.

CAMILLA, CARLOS, ENRICO, (bloemkransen en lampen dragende.)

CARLOS.
't Is al gereed! - mijn lier gestemd: de lampen branden:
Enrico gaat gebukt door 't wicht der bloemgierlanden.
ô Moeder, hoe verlangt mijn ziel naar 't feestgedruisch!

(tot ENRICO.)

Wat mart ge nog, mijn vriend? - Voort naar het zomerhui

ENRICO,

(eenigzins geraakt.)

Ik ga: het is geen kunst om aan een strammen grijzen,
Als of men meester waar zijn plichten aan te wijzen.
't Is schoon, wanneer de jeugd met vuur verstand vereent.

CARLOS.
Vergeef 't my, oude vriend! Zóó was het niet gemeend.

(ENRICO vertrekt.)

CAMILLA.
Mijn zoon! Maria zegt, dat fel in toorn ontstoken,
Uw vader u in 't woud ter zijde heeft gesproken.
Wat vroeg hy u?

CARLOS,

(ongekunsteld.)

Dat 's een geheim; maar moeder 't geen
Hy sprak, gaf my geen stof tot vreeze of argwaan: neen,
Mijn vader was verheugd, door 't geen ik hem verhaalde:
Dat zag ik uit de vreugd, die hem uit de oogen straalde.

CAMILLA.
'k Eerbiedig de oorzaak, die het spreken u belet.
Hetgeen uw vader wil, zij altijd u ten wet;
Beloof my dat mijn kind.

CARLOS.
'k Zal u gehoorzaam wezen;
Want wie zijn oudren eert, behoeft geen kwaad te vreezen;
Maar ach, het smart my toch, dat ik niet zeggen mag,
't Geen ik zoo gaarne voor mijn moeder openlag.

CAMILLA,

(hem aan haar hart drukkende.)

Aanvallige engel, beeld uws vaders, maar in 't zachte;
ô Dat hem 't leven zóó als 't uwe tegenlachte!
Dan waar hy als door my, door andren ook bemind.
Dan.... maar 't is hooger wil: gaan wy van hier mijn kind.

(Beiden vertrekken.)

Vierde tooneel.

GONZALEZ,

(alleen, omzichtig binnentredende.)

Geen stervling hier.... waar hebt ge ô trouwlooze u versteken?
Is zy de woning van heur echtgenoot ontweken?
Of..... maar bedwingen we ons! Vernam haar oor mijn stem,
Ze ontsloot dan 't venster aan den tuin en vlood met hem.
Met hem? - Met wien? ô Vraag, die my het bloed in de aderen
Doet kooken!.... Met een fielt, het uitschot der verraderen,
Die me in mijn rechten hoont, de hel kweekt in 't gemoed,
En me als een dief, by nacht, mijn woning zoeken doet,
En dolen in het rond, mijn eigen voetstap duchtend;
Terwijl ik, 't koortsig brein, in de eenzaamheid bevruchtend
Met beelden, die my 't hair doen stopplen naar omhoog,
Vaak op mijn eigen beeld als op een monster oog.

(Zijn buks, met dubbelen loop, ladende.)

Mijn trouwe jagerbuks, wiens bliksem menig werven
Den fieren arend in zijn hemelvaart deed sterven,
Of 's winters wolf en vos bestookte in berg en veld,
Thands wordt een ander doel uw donders voorgesteld.
Een ander doel..... mijn mond verzwijg het! Nog geloof ik
De misdaad in geheel haar omvang niet: nog doof ik
Niet iedre flaauwe vonk van meêlij uit mijn ziel.
Soms reinigt weêr 't berouw de schuld van haar die viel.
Wellicht was zy door lust, veel min dan argeloosheid,
Ondanks zichzelf een prooi van helsch doorslepen boosheid.
Misschien?...., ô Doolhof, waar mijn geest zich in verwart!

ô Worstelkamp der eer met teedre liefdesmart!
Is aan mijn droeven geest geen andren weg gegeven,
Waar langs de onzekerheid voor eeuwig wordt verdreven?
Zou 't moordtuig weigren, als het op my werd gericht?
Zou ik, het oog gevest op 't blaauwend buskruidlicht,
Het rustaanbrengend lood het zeker doel doen missen?
ô Neen! - Daar kome een eind aan 't al te foltrend gissen.
Camilla, schoon uw schuld me een andre daad gebood,
Ik straf daarvoor u niet; maar geef myzelf den dood.

(Gereed het geweer tegen zich te richten, treedt MARIA *binnen.)*

Vijfde tooneel.

GONZALEZ, MARIA.

MARIA.
Gy hier Gonzalez?....

GONZALEZ.
Kan mijn komst u dus vervaren?
Is dit mijn woning niet?

MARIA.
Voorzeker.

GONZALEZ.
Uw gebaren
Verraden vrees. Waar is Camilla? Spreek!

MARIA.
Ik ga,
En meld uw weêrkomst.

GONZALEZ,

(haar terughoudende.)

Neen, by 's hemels ongena,
Hier zult gy blijven en me op 't oogenblik doen hooren,
Waarheen de ontrouwe vlood.

MARIA.

U vlood? Bedwing dien toren.
Gonzalez, ik bezweer 't, helaas! gy zijt misleid.

GONZALEZ.

Misleid? - De slang spreekt waar: zy doet de grimmigheid
Des ingeslapen leeuws met nieuwe kracht ontwaken,
En hem naar 't eerloos bloed, van die hem hoonden, blaken
Voor 't laatst, eer gy mijn drift tot blinde woede tergt,
Toon my de plaats aan, waar de snoode zich verbergt.

MARIA,

(hem te voet vallende.)

Gonzalez hoor my! 'k Smeek 't voor u in 't stof gevallen:
Wilt gy uw levensvreugd voor eeuwiglijk vergallen?
Wilt gy uw huwlijksheil voor altijd zien gestoord?
't Genot van jaren door één oogenblik vermoord?
Volhard dan in uw waan! Richt naar den hof uw schreden,
Verschrik Camillaas ziel door uw vergramde reden,
Licht zijt gy de oorzaak, dat de drift, die in u woedt,
Niet haar, maar andren ook van schrik bezwijken doet.

GONZALEZ.

Nog andren? - Vrouw, dat woord is doodelijk! U straffen
Moest ik ter heeter daad, om 't meineed hulp verschaffen;
Maar voor mijn gramschap zijt gy veel te klein. Sta op,
Eer ik u als slavin verachtlijk van my schop!
Vlucht ijlings dit vertrek, en toef in gindsche zale,

Wat ik, na 't wraakgericht voor u als straf bepale.
Bepeins in stilte dáár, 't geen gy aan my misdeedt.
Maar slaak geen enkle klacht, geen angst, geen jammerkreet;
Want als uw mond één zucht, hoe ook gesmoord, doet hooren,
Dan is Camilla, 'k zweer 't by d'eeuwgen God, verloren!

(MARIA begeeft zich in het vertrek ter linkerzijde.)

Zesde tooneel.

GONZALEZ,

(alleen.)

Welaan ter wraak gesneld! geen mededoogen meer.
Kom in mijn armen, mijn gehoorzaam schietgeweer,
Laat ons thands de ontrouw 't lang onthouden loon betalen.
Doch eens nog moog van hier mijn oog langs 't loover dwalen
Van u mijn bloemhof!

(Hy opent het venster en deinst verbaasd terug.)

Hoe, wat zie ik? Razerny!
't Is de overspeelster met heur minnaar aan heur zij;
Haar hand rust in zijn hand; zijn oog blikt in haar oogen.
Dat is te veel! beziel me ô wraak! thands onbewogen
Met vasten blik gedoeld: - tref jager 't edel wild,
En gy ô boomen, zijt geen boelend paar ten schild.

(Hy drukt af: twee schoten).

EENE STEM,

(van buiten.)

Verraad! - ô God, zy sterft.

GONZALEZ.

Het lood heeft goed getroffen;

Ik deed de hinde naast het woudhert nederploffen.
Gewroken is mijn eer: bluscht nu in 't stroomend bloed,
Meineedigen, de vlam, die 't hart u zette in gloed!

GORMAZ,

(achter het tooneel.)

Gonzalez, help ons! help!

GONZALEZ.
Wat kreet! 's Verraders lippen
Doen in den stervenskamp zijns vijands naam ontglippen.
Waarom mijn naam? mijn naam?

(Er wordt hevig geklopt op de deur ter rechter zijde.)

Wie klopt zoo woest?

CARLOS,

(achter het tooneel.)

Uw zoon.

GONZALEZ.
Mijn zoon? - Ik sidder.... 'k ben aan 't misdrijf niet gewoon.
Zal hy niet daadlijk in mijn woeste wezenstrekken
Het bloedig wraakgericht, door my volbracht, ontdekken?

CARLOS,

(als voren.)

Ach, vader, doe toch op, voor onze vrees vermeer.

GONZALEZ.
Welaan.

(Hy ontsluit de deur; CAMILLA en CARLOS treden binnen.)

Zevende tooneel.

GONZALEZ, CAMILLA, CARLOS, daarna GORMAZ en ANNA.

GONZALEZ,

(terug deinzende.)

Hoe geeft de dood zoo ras zijn offers weêr?
Komt gy, ter naauwernood geland aan andre kusten,
My nu reeds als een schim vertoornen en ontrusten?
Camilla, niet uit haat, maar uit gevoel van eer,
Waart gy het doelwit van mijn treffend moordgeweer.
Wat duistre macht dwingt u, zoo ras tot my te komen?

CAMILLA.
Ik heb tot tweewerf toe een knallend schot vernomen,
Een noodgekerm gehoord: ik was om u beducht,
En ben met Carlos snel het zomerhuis ontvlucht,
Waar wy het voorportaal met bloem en tak omwonden.

GONZALEZ,

(met den toon der wanhoop.)

Camilla, hebt ge u niet in ginds prieel bevonden?

CAMILLA.
In ginds prieel? ik my?

(Naar buiten ziende.)

Wat schouwspel! groote God!
Gonzalez kniel in 't stof! ô Ondoorgrondlijk lot!

GONZALEZ,

(haar by de hand nemende.)

Verklaar u, 'k smeek het u.....

CAMILLA.
Twee wezens treden nader,
Door hen zij 't u verklaard.

GORMAZ,

(doodelijk gewond, met waggelende schreden zich het tooneel opslepende, met zijne gade onder den arm, in onmacht, bebloed en met hangende hairen.)

Gonzalez, red uw vader!
Bescherm uw moeder! - Zoon, in schaduw van uw huis,
Waar 't gastrecht heerschen moest, waart heilloos roofgespuis.
Het heeft; - mijn kracht bezwijkt.....

(Hy zinkt neder naast zijne gade, die hare oogen opent.)

ANNA.

Klem op mijn wang uw wangen,
Wy hebben t' ééner stond het doodlijk schot ontfangen.
Ik sterf.....

(Zy sterft.)

GORMAZ.

Mijn dierbre zoon, bescherm haar in 't gevaar.

GONZALEZ,

(op vreesselijken toon.)

Ik haar beschermen? ik? - Ik ben haar moordenaar.

(Algemeene ontzetting.)

GORMAZ,

(met alle inspanning van kracht.)

Haar moordenaar! - Ontvlucht mijn blikken, vlucht verrader!
Verhoor, gerechtig God, den doodsnik van een vader.
Giet op d' ontaarten zoon uw wraakfiolen uit.
Hy dole op 't aardrijk rond, aan eeuwgen angst ten buit,
De smart die hem verscheurt, zij eindloos, duizendvuldig,
Een vuur dat nooit vergaat, een worm.....

CAMILLA,

(die GORMAZ ondersteunt.)

Hy is onschuldig

Aan oudrenmoord, ofschoon hy oudrenbloed vergoot.
God, hoor zijn vloekstem niet! Wees met mijn echtgenoot.
Wees met hem! - Doe, aleer de dood moog triomfeeren,
De zekerheid in 't hart des vaders wederkeeren,
Dat blinde drift, geen haat, den moord heeft voortgebracht.
Schenk hem ô hemel licht! - Licht in de stervensnacht.

Laatste tooneel.

DE VORIGEN, MARIA, ENRICO; daarna ALVAR, MET HEIDENEN.

MARIA,

(binnenstortende.)

Wat gruwel is geschied? - Wat weeklacht treft mijn ooren?

GONZALEZ.
Dit huis is ten tooneel van gruwlen uitverkoren.
De daad van Kaïn, eens verafschuwd door heel de aard,
Is door mijn daad voortaan niet langer doemenswaard.
Hy is een kind des lichts, na 't geen hier werd bedreven.
De snoodste tempelroof is hier gepleegd aan 't leven.
De zoon, door blinde drift vervoerd, heeft in dees nacht
Natuur ontheiligd, en zijn oudren omgebracht.

MARIA.
ô Dubble misdaad, waar het nakroost van zal wagen.

(Het slaat twaalf uren. Horengeschal doet zich hooren. Gewapende heidenen, met fakkels, ziet men door de deur en de vensters, in den tuin geschaard.)

ALVAR,

(treedt gewapend op.)

Uw bende is in 't geweer! 't Heeft middernacht geslagen.
Dan welk een schouwspel treft mijn oogen hier?

GONZALEZ.

Barbaar!
Mijn strafbare ijverzucht maakte uw voorspelling waar.
'k Ben oudermoorder, en my klonk een oordeel tegen;
Het was mijns vaders vloek.

GORMAZ,

(door MARIA, CAMILLA en ENRICO ondersteund, GONZALEZ de hand reikende.)

Die vloek verkeere in zegen.
'k Vergeef..... zoo waarlijk als my de ademtocht vergaat,
Hoop ik u weêr te zien - by God - in reiner staat.

(tot CARLOS.)

Mijn dierbre kleinzoon kom, kom aan dit nokkend harte:
Uw minzaam aangezicht verzacht de vlijm der smarte.
Bemin uw vader steeds, als ik slaap in het graf.
Herhaal hem daaglijks, dat ik hem mijn zegen gaf.

CARLOS.

Dat zal ik: leg daarop het hoofd gerust te slapen;
Door my wordt iedre smart voor hem in-vreugd herschapen:
Door my.....

GORMAZ,

(stervende.)

't Is wel mijn kind: mijn krachten zijn vervloôn.
Ik sterf: mijn jongste snik aêmt zegen voor mijn zoon.

GONZALEZ,

(na hem de oogen te hebben geloken.)

Dat woord daalt als een daauw me in 't smachtend harte neder.

ALVAR.
Mijn legerschaar vertoeft.

GONZALEZ,

(kalm.)

Keer naar uw benden weder.
Kamp gy voor 's Konings zaak, terwijl ik bid tot God.
De dood op 't slagveld waar my thands een gunst van 't lot.
Vertrek!

ALVAR,

(heengaande.)

Gy wilt het dus, lafhartige en verwijfde,
Dien ik ter kwader uur in ijdlen hoogmoed stijfde.
'k Vertrek in zegepraal: u drukt het wicht der schuld!
De horoskoop door my getrokken is vervuld.

(Hy vertrekt.)

GONZALEZ.
Hy ga! Op 't strafschavot zij de eindpaal van mijn leven.

CAMILLA.
Gy zoudt dus.....

GONZALEZ.
Ja voorwaar, de moord door my bedreven
Eischt wraak, ofschoon mijn hand ze onwillig heeft bestaan;
Men zeg hier niet: de mensch kan 't noodlot niet ontgaan.
Neen wee hem, die zijn toorn als mensch niet kan betoomen,
En 't bloed zijns naasten als het bloed van 't wild doet stroomen!
Wee hem! want roekloos treedt hy op in 't ambt van God,
En maakt de vreedzame aarde een bloedig moordschavot.
Het bloed kleeft aan mijn vuist: 'k moet daarvoor zoen verwerven,
En door het zwaard des beuls, in naam der wetten sterven.

Vaarwel, mijn dierbren, die my troostloos tegensnikt,
Om 't wee, door eigen schuld, myzelven toegeschikt!
Bidt dat de hemel me in mijn hoop niet moog beschamen;
Maar my genadig zij in 't uur van 't sterven.

MARIA,

(terwijl allen diepgeroerd nederknielen.)

Amen!

(De gordijn valt.)

EINDE.